

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointikertomus 2025 ja hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

Hyvä elää Etelä-Pohjanmaalla

LUONNOS 6.10.2025

Juha Vuorijärvi, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

Marko Rossinen, Etelä-Pohjanmaan liitto

Sisällys

Hyvinvointikertomus 2025	3
1 Johdanto.....	4
2 Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen 2022–2025	4
3 Toimintaympäristö	5
3.1 Väestökehitys ja ikärakenne.....	5
4 Hyvinvointi Etelä-Pohjanmaalla.....	10
4.1 Lapset ja nuoret	15
4.1.1 Elämänlaatu, koettu terveys ja mielen hyvinvointi.....	15
4.1.2 Terveydentila ja elintavat	17
4.1.3 Osallisuus ja turvallisuus	23
4.2 Työikäiset	26
4.2.1 Elämänlaatu, koettu terveys ja mielen hyvinvointi.....	26
4.2.2 Terveydentila ja elintavat	26
4.2.3 Osallisuus ja turvallisuus	31
4.3 Ikäihmiset	32
4.3.1 Elämänlaatu, koettu terveys ja mielen hyvinvointi.....	32
4.3.2 Terveydentila ja elintavat	32
4.3.3 Osallisuus ja turvallisuus	33
4.4 Hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut	35

Hyvinvointikertomus 2025

1 Johdanto

Sisältö päivittyy

2 Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen 2022–2025

Sisältö päivittyy

3 Toimintaympäristö

3.1 Väestökehitys ja ikärakenne

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella asui vuoden 2024 lopulla **189 989 henkilöä** ja se oli väkiluvultaan 12:nneksi suurin hyvinvointialue. Vuosina 2014–2024 Etelä-Pohjanmaan väkiluku on vähentynyt noin 8 300 henkilöllä eli 4,2 prosenttia. Koko maan väkiluku on samana aikana kasvanut noin 164 000 eli kolme prosenttia.¹

65 vuotta täyttäneiden määrä on Etelä-Pohjanmaalla noussut noin 52 000 henkeen

Etelä-Pohjanmaalla asui vuoden 2024 lopulla 28 897 alle 15-vuotiasta. Heidän osuutensa väestöstä oli 15,2 prosenttia eli hieman suurempi kuin kansallinen osuus (14,6 %). Alle 15-vuotiaiden väestöosuus on pienentynyt kaikilla hyvinvointialueilla vuodesta 2014 vuoteen 2024 mennessä. Etelä-Pohjanmaalla osuus pienentyi kaksi prosenttiyksikköä eli hieman enemmän kuin koko maassa.

Työikäisten, eli 15–64-vuotiaiden, osuus väestöstä oli Etelä-Pohjanmaalla vuoden 2024 lopulla 57,4 % eli kolmanneksi pienin. Vuosina 2014–2024 työikäisten väestöosuus on pienentynyt Vantaan ja Keravan hyvinvointialuetta lukuun ottamatta jokaisella hyvinvointialueella. Etelä-Pohjanmaalla se alentui 3,2 prosenttiyksikköä ja koko maassa 1,8 prosenttiyksikköä. Etelä-Pohjanmaalla asui vuoden 2024 lopulla noin 109 000 työikäistä.

65 vuotta täyttäneitä asukkaita Etelä-Pohjanmaalla oli vuoden 2024 lopulla 52 058 eli 27,4 prosenttia väestöstä kuului tähän ikäryhmään. Koko maassa ikäryhmään kuuluvia oli 1,33 miljoonaa eli 23,6 prosenttia asukkaista. Etelä-Pohjanmaan 65 vuotta täyttäneiden osuus hyvinvointialueen väestöstä oli 11. korkein. Etelä-Pohjanmaan väestön keski-ikä oli vuoden 2024 lopulla 45,5 vuotta ja koko maassa 44,0 vuotta. Miesten osalta väestön keski-ikä hyvinvointialueella oli 44,2 vuotta ja naisten osalta 46,8.¹

Etelä-Pohjanmaan väestö asuu varsin tasaisesti eri puolilla maakuntaa ja väestön taajama-aste, eli taajamissa asuvien osuus koko väestöstä, on varsin matala. Vuonna 2023 taajama-aste oli Etelä-Pohjanmaalla 74,5 %, kun se oli koko maassa 87,1 %.²

75 vuotta täyttäneiden määrä on kasvussa

Väestön ikääntyminen on merkittävä megatrendi, joka vaikuttaa monien palvelujen kysyntään ja tarjontaan. Tilastokeskus julkaisi uuden väestöennusteen 24.10.2024.

Ennusteen mukaan Etelä-Pohjanmaan väkiluku alenisi vuoteen 2040 mennessä niin, että

¹ Tilastokeskus, tunnuslukuja väestöstä alueittain, 1990–2024, 28.5.2025

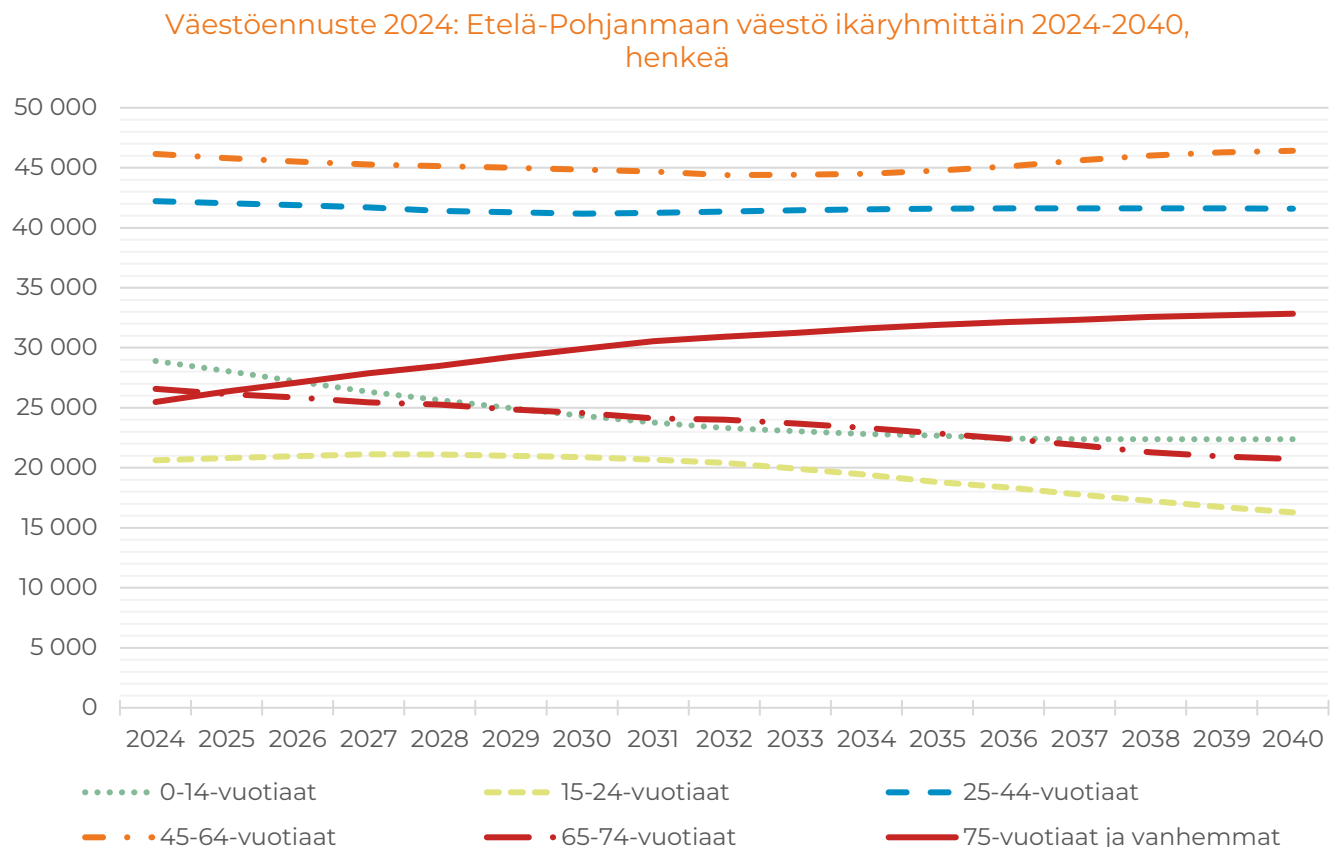
² Tilastokeskus, taajama-aste alueittain 2023, 24.10.2024

se olisi vuoden 2040 lopulla 180 244 henkilöä. Samalla nuorten määrä vähentyisi ja vanhusväestön kasvaisi.

Alle 15-vuotiaiden määrä alenisi vuosina 2024–2040 noin 6 500:lla eli hieman alle 23 prosenttia. 15–24-vuotiaiden nuorten määrä vähentyisi vuosina 2024–2040 noin 4 300 hengellä eli 21 prosenttia.

Etelä-Pohjanmaalla asui vuoden 2024 lopulla 108 974 työikäistä eli heidän osuutensa väestöstä oli 57,4 prosenttia. Ikäryhmän koko pienenisi väestöennusteen mukaan niin, että se olisi vuoden 2040 lopulla 104 299. Ikäryhmän väestö olisi siis väestöennusteen mukaan pienempi kuin nykyään, vaikka sen väestöosuus olisi nykyistä hieman suurempi 2040.

Suurin kasvu väestöennusteessa painottuisi 75 vuotta täyttäneisiin ja olisi vuosina 2024–2040 yli 7 300 henkilöä eli lähes 29 prosenttia. Suhteellisesti suurinta 75 vuotta täyttäneiden lukumäärän kasvu olisi vuosina 2025–2031, jolloin vuosittainen kasvu ylittäisi joka vuonna kahden prosentin rajan.³

Kuva 1. Väestöennuste 2024: Etelä-Pohjanmaan väestö ikäryhmittäin 2024-2040, henkeä, (Tilastokeskus)

³ Tilastokeskus, väestöennuste 2024: väestö iän ja sukupuolen mukaan alueittain, 2024–2045, 24.10.2024

Vanhempien ikäryhmien kasvaessa sosiaali- ja terveystalvelujen kysyntä kasvaa. Vastaavasti nuorempien ikäluokkien pienentyessä esimerkiksi koulutustalvelujen tarjontaa on mitoitettava pienemmille ikäluokille. Ikääntymiskehitykseen vaikuttavat syntyvyyden aleneminen sekä väestön eliniän piteneminen. Myös väestön alueellinen keskittyminen vaikuttaa talveluiden kysyntään ja tarjontaan.

Etelä-Pohjanmaa on varsin vähän kansainvälistynyt alue, mikä näkyy mm. ulkomaalaisväestön pienenä osuutena suhteessa väestöön. Vuoden 2024 lopulla ulkomaan kansalaisten osuus väkiluvusta oli hyvinvointialueista toiseksi pienin eli 3,5 %. Alueella asui tuolloin hieman alle 6 700 ulkomaalaista, kun koko maassa heitä oli noin 411 000 . Ulkomaalaisten määrä Etelä-Pohjanmaalla on kuitenkin kasvanut viimeisen 10 vuoden aikana. Suurimpia ulkomaalaisryhmiä ovat Ukrainan, Viron ja Venäjän kansalaiset.¹

Väestön tulotaso on Etelä-Pohjanmaalla varsin matala. Vuonna 2023 veronalaiset tulot olivat tulonsaajaa kohti 30 683 euroa. Koko maassa keskimääräinen tulotaso oli tuolloin tulonsaajaa kohti 35 175 euroa.⁴

Lapsiperheissä asuu noin 70 000 henkeä

Koko maan tasolla asuntokuntaväestö voidaan jakaa tulojen mukaan siten, että kuhunkin kymmenykseen kuuluu 10 prosenttia asuntokuntaväestöstä. Vuonna 2023 Etelä-Pohjanmaan asuntokuntaväestöstä kolmeen pienituloisimpaan kymmenykseen kuului 31,9 prosenttia ja kolmeen suurituloisimpaan kymmenykseen 23,6 prosenttia.

Etelä-Pohjanmaalla asui vuoden 2024 lopulla 18 375 lapsiperhettä. Lapsiperhe on perhe, johon kuuluu vähintään yksi kotona asuva alle 18-vuotias lapsi. Vuosina 2014–2024 alueen lapsiperheiden lukumäärä on pienentynyt 2 311 lapsiperheen verran eli 11 prosentilla. Myös valtakunnallinen kehitys on ollut samansuuntainen, vaikka lapsiperheiden suhteellinen määrä on vähentynyt vähemmän, eli 4.5 prosenttia.

Lapsiperheiden keskimääräinen henkilöluku vuoden 2024 lopulla oli Etelä-Pohjanmaalla 3,85 henkeä, mikä oli hyvinvointialueiden neljänneksi korkein. Koko maassa keskimääräinen henkilöluku oli 3,68 henkeä. Kaikkiaan lapsiperheissä asuvia henkilöitä oli Etelä-Pohjanmaalla 70 714.

Alueella oli tuolloin noin 3 800 yhden huoltajan lapsiperhettä. Näistä lähes 81 prosenttia oli äidin ja lasten muodostamia. Yhden huoltajan perheiden määrä on vuosien 2014–2024 aikana ollut trendiltään kasvava. Lapsiperheistä noin joka neljäs on yhden huoltajan perhe.⁵

⁴ Verohallinto, yleisesti verovelvollisten merkittävimmät tuloerät alueittain 2023, 20.9.2025

⁵ Tilastokeskus, tunnuslukuja perheistä perhetyyppin mukaan alueittain, 2006–2024, 5.6.2025

Etelä-Pohjanmaalla on noin 17 000 sote-alan työpaikkaa

Etelä-Pohjanmaalla oli Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan vuoden 2023 lopulla 76 844 työpaikkaa. Näistä 17 077 oli sosiaali- ja terveystalvveluissa olevia työpaikkoja. Terveystalvveluissa työpaikkoja oli noin 7 200 ja sosiaalitilvveluissa hieman alle 9 900. Vuosien 2014–2023 aikana työpaikkamäärä on kasvanut erityisesti sosiaalitilvveluissa, jossa kasvua on ollut lähes 2 000 työpaikan verran. Sote-alalla oli vuoden 2023 lopussa yhtä kuntaa lukuun ottamatta jokaisessa hyvinvointialueen kunnassa yli 100 työpaikkaa.⁶

Vuoden 2024 lopulla Etelä-Pohjanmaalla asui hieman yli 58 000 henkilöä, joilla oli oikeus vähintään yhteen erityiskorvattavaan lääkkeeseen. Heidän osuutensa maakunnan väestöstä oli 30,7 prosenttia. Koko maassa vastaava erityiskorvauksiin oikeutettujen osuus oli 26,6 prosenttia. Erityisesti verensapainetauti, diabetes, astma ja sepevaltimotauti ovat sairauksia, joita varten erityiskorvausoikeus on Etelä-Pohjanmaalla myönnetty useammin kuin maassa keskimäärin.⁷

Pitkäaikaistyöttömyys on nousussa

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan Etelä-Pohjanmaan 15–64-vuotiaan väestön työllisyysaste oli vuonna 2024 keskimäärin 72,9 %. Työllisyysaste on ylittänyt Etelä-Pohjanmaalla 70 prosenttia vuodesta 2016 lähtien joka vuosi. Valtakunnallinen työllisyysaste tässä ikäryhmässä oli vuonna 2024 keskimäärin 72,1 %.⁸

Työttömyysaste on ollut Etelä-Pohjanmaalla yleensä varsin pieni kansallisesti verraten. Elokuussa 2025 TEM:n työnvälitystilaston mukainen työttömyysaste kuitenkin kohosi alueella 7,9 prosenttiin, mutta oli kuitenkin Manner-Suomen ELY-keskusten (15) toiseksi pienin. Alueella oli työttömiä työnhakijoita (ml. lomautetut) kuun lopulla 6 762, joista miehiä 3 926 ja naisia 2 830.

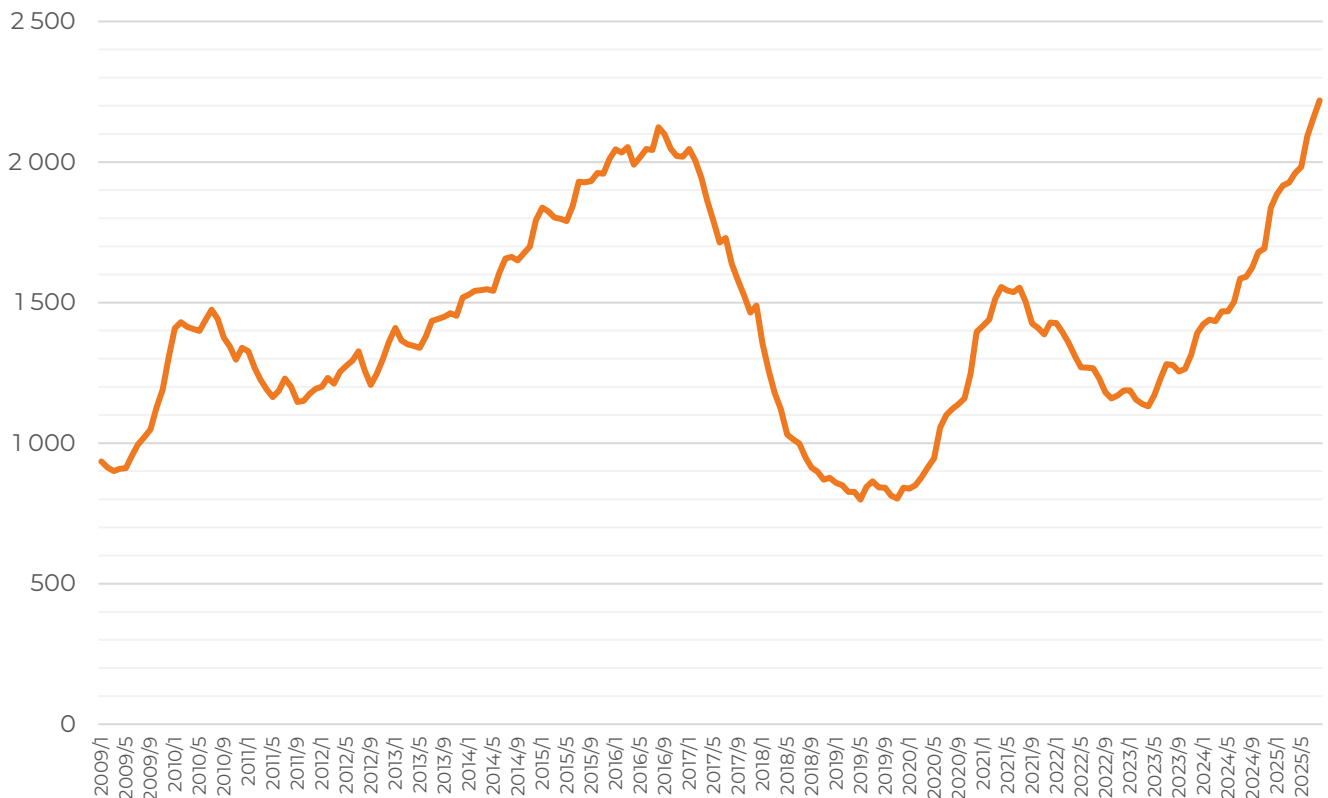
Pitkäaikaistyöttömyys on kuitenkin noussut viimeisen vuoden aikana. Etelä-Pohjanmaalla pitkäaikaistyöttömien määrä oli elokuun lopulla 2 219 henkilöä eli 39 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Pitkäaikaistyöttömien määrä oli elokuussa vuodesta 2006 alkavan vertailukelpoisen tilastointihistorian korkein. Myös yli kaksi vuotta työttömänä olleiden määrä oli saman ajan korkein. Kaikista työttömistä työnhakijoista pitkäaikaistyöttömiä oli vajaa kolmannes (32,8 %). Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu lisää yleensä sosiaali- ja terveystalvvelujen tarvetta.

⁶ Tilastokeskus, alueella työssäkäyvät (työpaikat) alueen, toimialan (TOL 2008), sukupuolen ja vuoden mukaan, 2007–2023, 17.12.2024

⁷ Kela, erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja (Sotkanet), % väestöstä (ind. 3223), 29.7.2025

⁸ Tilastokeskus, väestö työmarkkina-aseman ja maakunnan mukaan, 15–74-vuotiaat, 2009–2024, 24.1.2025

Pitkäaikaistyöttömät Etelä-Pohjanmaalla 1/2018–8/2025, henkeä

Kuva 2. Pitkäaikaistyöttömät Etelä-Pohjanmaalla 1/2018–8/2025, henkeä, (KEHA-keskus, työnvälitystilasto, elokuu 2025)

Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 1 001, mikä oli 156 henkilöä (18,5 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 2 390, mikä oli 292 henkilöä (13,9 %) enemmän kuin viime vuonna vastaavaan aikaan.⁹

Etelä-Pohjanmaalla asui vuoden 2024 lopulla noin 119 500 henkilöä, jotka olivat suorittaneet jonkun perusasteen jälkeisen tutkinnon. Tutkinnon suorittaneita suhteessa 15 vuotta täyttäneisiin oli 74,2 prosenttia alueen asukkaista. Suhteellisesti suurin tutkinnon suorittaneiden osuus oli 45–49-vuotiaiden keskuudessa, eli 89,5 prosenttia. Lukumääräisesti eniten tutkinnon suorittaneita oli 60–64-vuotiaiden ikäryhmässä, mikä tarkoittaa, että alueen työmarkkinoilta poistuu tai on jo poistunut huomattava määrä osaamista lähivuosina. Etelä-Pohjanmaalla asui vuoden 2024 lopulla noin 19 500 terveys- ja hyvinvointialan koulutuksen suorittanutta henkilöä. Heistä 87 % oli naisia.¹⁰

⁹ KEHA-keskus, työnvälitystilasto, elokuu 2025

¹⁰ Tilastokeskus, 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen, kunnan, sukupuolen ja ikäryhmän mukaan, 1970–2024, 12.9.2025

4 Hyvinvointi Etelä-Pohjanmaalla

Sairastavuus ja työkyky

Kansallinen terveyst indeksi tarjoaa tietoa väestön sairastavuuden ja työkyvyttömyyden alueellisista eroista. Ikävakioitu sairastavuusindeksi oli Etelä-Pohjanmaalla koko maan tasoa korkeampi (Etelä-Pohjanmaa 106,3, koko maan indeksiluku 100). Sairastavuusindeksi on kokonaisuutena hieman laskenut, mutta osaindeksien kehityskulku vaihtelee merkittävästi. Aivoverisuonitauti- ja sepelvaltimotauti-indekseissä nähdään laskua, kun taas diabetesindeksin nousu jatkuu. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on maan korkein diabetesindeksi.

Työkyvyttömyysindeksin osalta kehityssuunta Etelä-Pohjanmaalla on huolestuttava. Työkyvyttömyysindeksi on noussut 116,7:stä jo 123,5:een. Keväällä 2025 julkaistun raportin mukaan työkyvyttömyys on Etelä-Pohjanmaalla kasvanut kokonaisuutena ja myös kaikkien osaindeksien pisteet ovat kasvaneet. Sairauspäivärahojen osaindeksi oli kasvanut maan eniten.¹¹

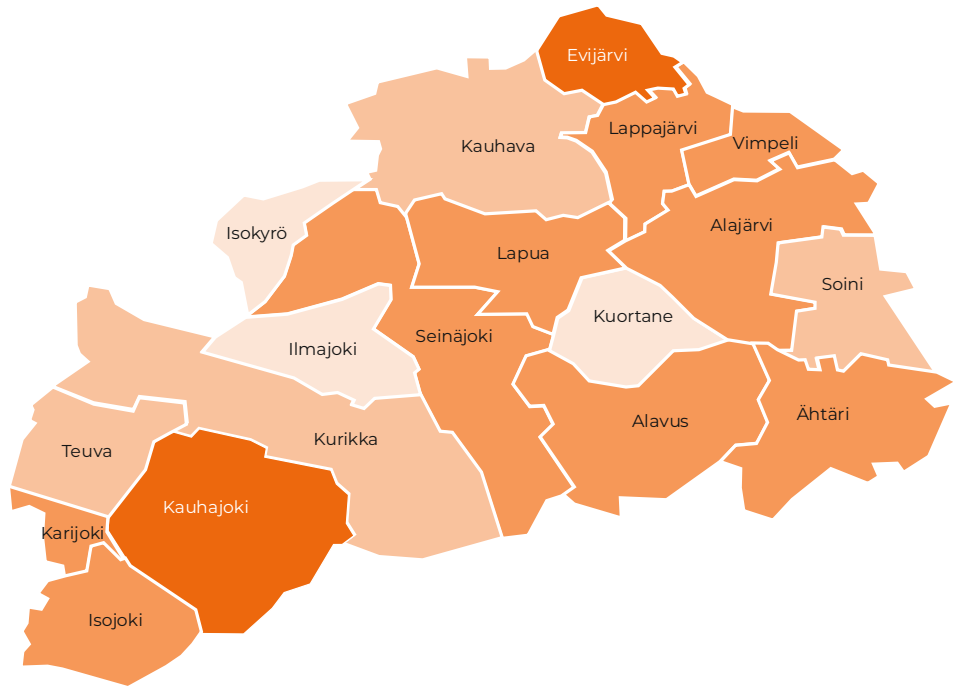
Taulukko 1. Sairastavuus- ja työkyvyttömyysindeksit Etelä-Pohjanmaa, (THL)

	2019	2020	2021	2022	2023
Sairastavuusindeksi	107,5	107,6	107,7	107,6	106,3
Työkyvyttömyysindeksi	116,7	118,0	120,5	122,2	123,5
Aivoverisuonitauti-indeksi	123	119	111	109	104
Alkoholisairastavuusindeksi	96	97	96	95	97
Diabetesindeksi	111	112	113	114	116
Keuhkosairausindeksi	86	92	99	107	114
Mielenterveysindeksi	110	110	109	107	104
Muistisairausindeksi	107	107	108	110	110
Sepelvaltimotauti-indeksi	132	128	125	118	111
Syöpäindeksi	107	106	106	108	104
Tapaturmaindeksi	79	83	94	97	98
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi	115	115	114	114	113

Alhaisin ikävakioitu sairastavuusindeksi on Ilmajoella (96,6) ja korkein Evijärvellä (123). Kaikkiaan kolme kuntaa Etelä-Pohjanmaalla alittaa ikävakioitun sairastavuusindeksin maan keskiarvon. Korkein työkyvyttömyysindeksi on Ähtärissä (151,8) ja matalin Seinäjoella (108,2).

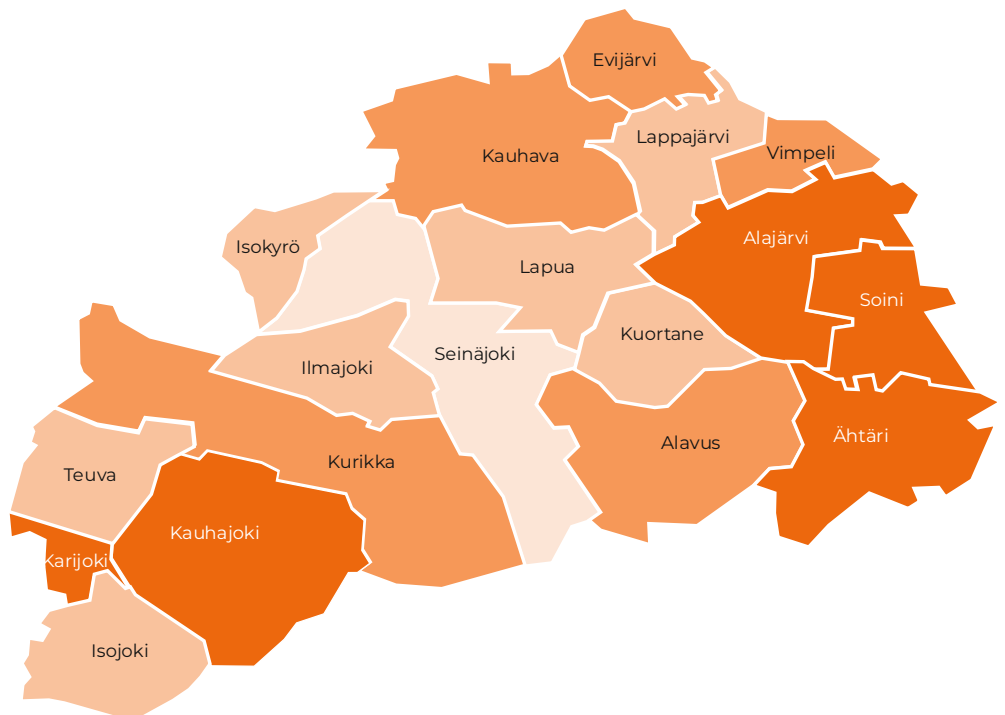
¹¹ THL, Kansallinen terveyst indeksi 2021–2023

Evijärvi	123
Kauhajoki	112,7
Vimpeli	111,1
Alajärvi	109,6
Lapua	107,7
Seinäjoki	107,6
Ähtäri	107,4
Isojoki	107,3
Alavus	106,4
Lappajärvi	105,7
Karjajoki	105,1
Teuva	104,3
Kurikka	103,5
Kauhava	101,9
Soini	100,7
Kuortane	98,3
Isokyrö	98,1
Ilmajoki	96,6

Kuva 3. Ikävakioitu sairastavuusindeksi Etelä-Pohjanmaalla, (THL)

Ähtäri	151,8
Soini	147,6
Kauhajoki	146,1
Alajärvi	144,9
Karjajoki	143,8
Alavus	138
Vimpeli	135,4
Evijärvi	133,8
Kurikka	133,2
Kauhava	131,1
Teuva	125,1
Lapua	122,8
Lappajärvi	122,4
Isojoki	121,3
Isokyrö	121
Kuortane	120,6
Ilmajoki	112,3
Seinäjoki	108,2

Kuva 4. Ikävakioitu työkyvyttömyysindeksi Etelä-Pohjanmaalla 2023, (THL)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet, resurssit ja palvelutarve

THL:n asiantuntija-arvion mukaan Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen resurssit hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ovat rajalliset, ja kunnille suunnattu tuki on niukkaa. Yhteistyörakenteet ennaltaehkäisevien, perustason ja erityistason palvelujen välillä ovat puutteelliset, mikä näkyy yhdyspintatyön hajanaisuutena ja kuntakohtaisuutena. Elintapaohjaukseen tehdyt panostukset kuitenkin tukevat väestön omaa toimijuutta.

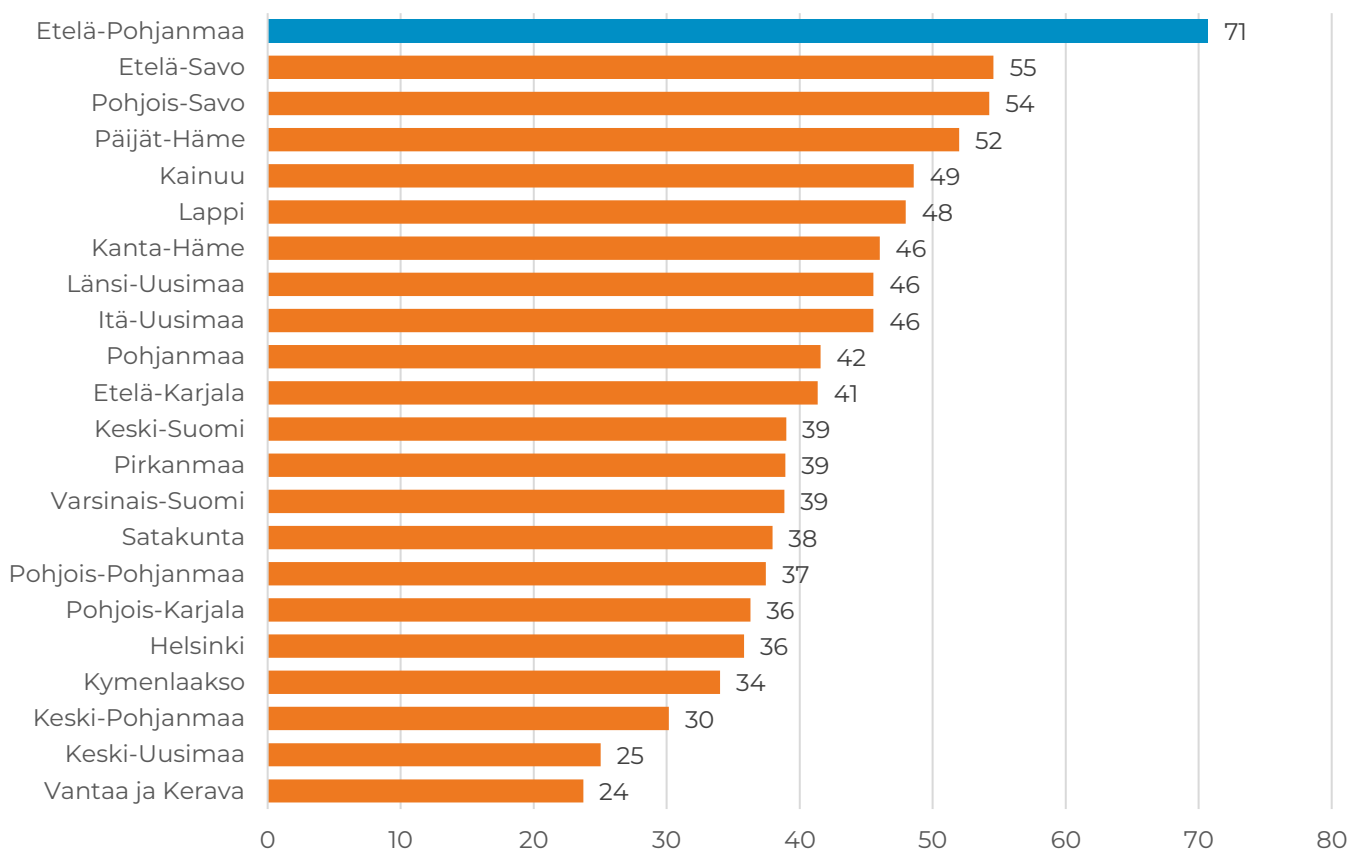
Väestön keskimääräistä korkeampi palvelutarve korostaa tarvetta vahvistaa ennaltaehkäisevien ja hyvinvointia tukevien palvelujen roolia palvelujärjestelmässä. THL:n suosituksena on, että hyvinvointialue vahvistaa yhdyspintatyötä ja kohdentaa toimia eri ikäryhmien hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen, jotta kasvavaa palvelutarvetta voidaan hillitä.¹²

¹² THL, Alueellinen asiantuntija-arvio, syksy 2025

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (HYTE-kerroin)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (HYTE-kerroin) on yksi hyvinvointialueen valtionrahoitukseen vaikuttava tekijä. HYTE-kertoimen tavoitteena on kannustaa hyvinvointialueita panostamaan tarpeenmukaiseen ehkäisevään työhön sosiaali- ja terveystaloudissa. Ennaltaehkäisevä ja edistävä toiminta on keskeistä, jotta voidaan hillitä sote-menojen kasvua sekä vahvistaa väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä. Rahoitus maksetaan hyvinvointialueille indikaattoripisteisiin perustuvan kertoimen perusteella ensimmäinen kerran vuonna 2026.¹³

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hyte-kertoimen pistemäärä oli 71, joka on koko maan korkein. Koko maan keskiarvopistemäärä oli 42. Pistemäärästä muodostuvan kertoimen perusteella Etelä-Pohjanmaa saa ensi vuonna HYTE-rahoitusta noin 23,3 miljoonaa euroa, joka on lähes 10 miljoonaa euroa enemmän verrattuna tilanteeseen, jossa pistemäärämme olisi koko maan keskitasoa.^{13,14}

Kuva 5. Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin, (THL 1.9.2025)

¹³ THL, HYTE-kerroin - kannustin hyvinvointialueille (verkkosivu 26.9.2025)

¹⁴ Valtiovarainministeriö, hyvinvointialueiden rahoituslaskelmat

Taulukko 2. HYTE-kerroin prosessi- ja tulosindikaattorit Etelä-Pohjanmaalla, (THL 1.9.2025)

Prosessi-indikaattorit	
Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	100
Kouluterveydenhuollon 8.-luokkalaisten terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen	100
Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville	100
Alkoholinkäytön mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski	74
Lasten MPR-rokotuskattavuus (tuhkarokko-vihurirokko-sikotauti)	68
Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten osuus	66
Keskiarvo (koko maa)	85 (32)
Tulosindikaattorit	
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat	58
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä	69
Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat 18–24-vuotiaat	59
Perustoimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat	25
Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat	73
Keskiarvo (koko maa)	57 (52)

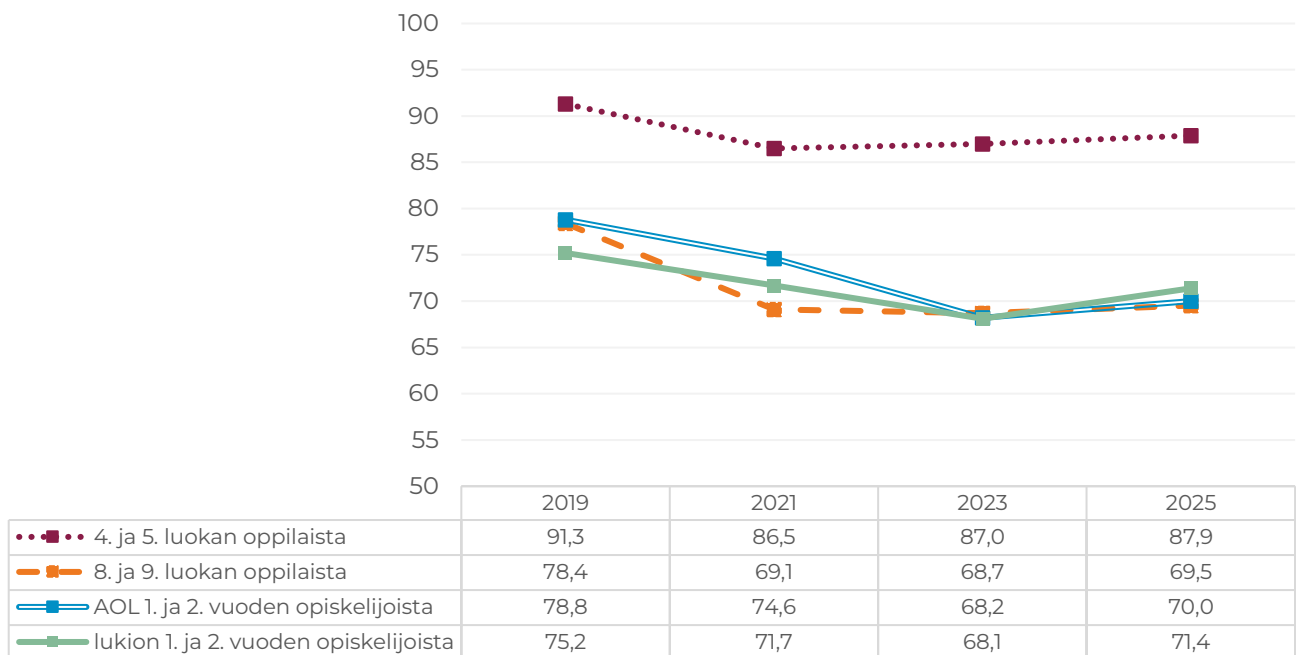
4.1 Lapset ja nuoret

4.1.1 Elämänlaatu, koettu terveys ja mielen hyvinvointi

Suurin osa Etelä-Pohjanmaan lapsista ja nuorista ovat tyytyväisiä elämäänsä. Etelä-Pohjanmaalla 4.–5. luokan tyytyväisten osuus oli maan suurin ja 8.–9. luokan oppilaissa kolmanneksi suurin. Tyytyväisimpiä ovat 4.–5. luokan pojat (91 %), kun taas vähiten tyytyväisiä ovat 8.–9. luokan tytöt (57 %). Elämäänsä tyytyväisten osuus ei eronnut tilastollisesti koko maan tasosta, mutta tytöillä tyytyväisten osuus on selvästi poikien tasoa alhaisempi.¹⁵

Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien osuudet ovat laskeneet lähes koronavuosisia edeltävälle tasolle. Tytöt kokevat selvästi poikia useammin terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Tytöillä osuus on myös kasvanut poikia nopeammin. Suurin osuus oli ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevilla tytöillä (34,9 %) ja pienin 4. ja 5. luokan tytöillä (6,8 %).¹⁵

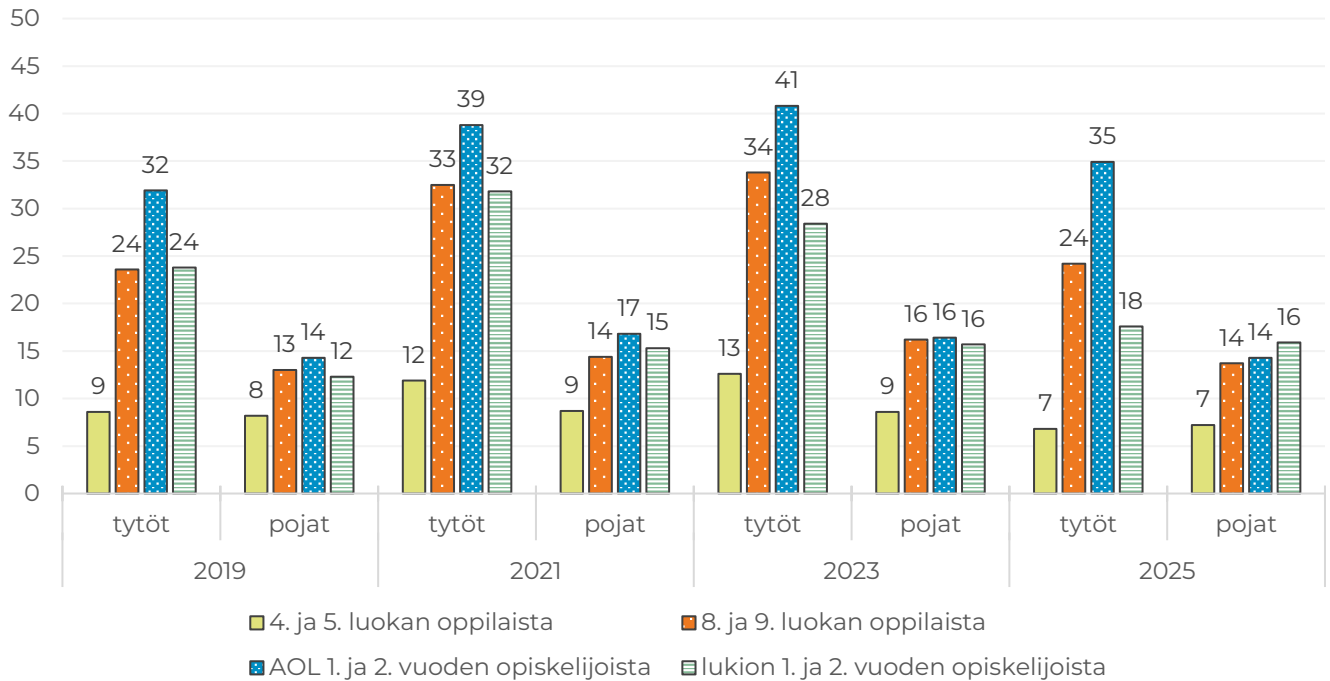
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä (%), Etelä-Pohjanmaa

Kuva 6. Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä (%) Etelä-Pohjanmaa, (THL)

¹⁵ THL, Kouluterveyskysely

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (%), Etelä-Pohjanmaa

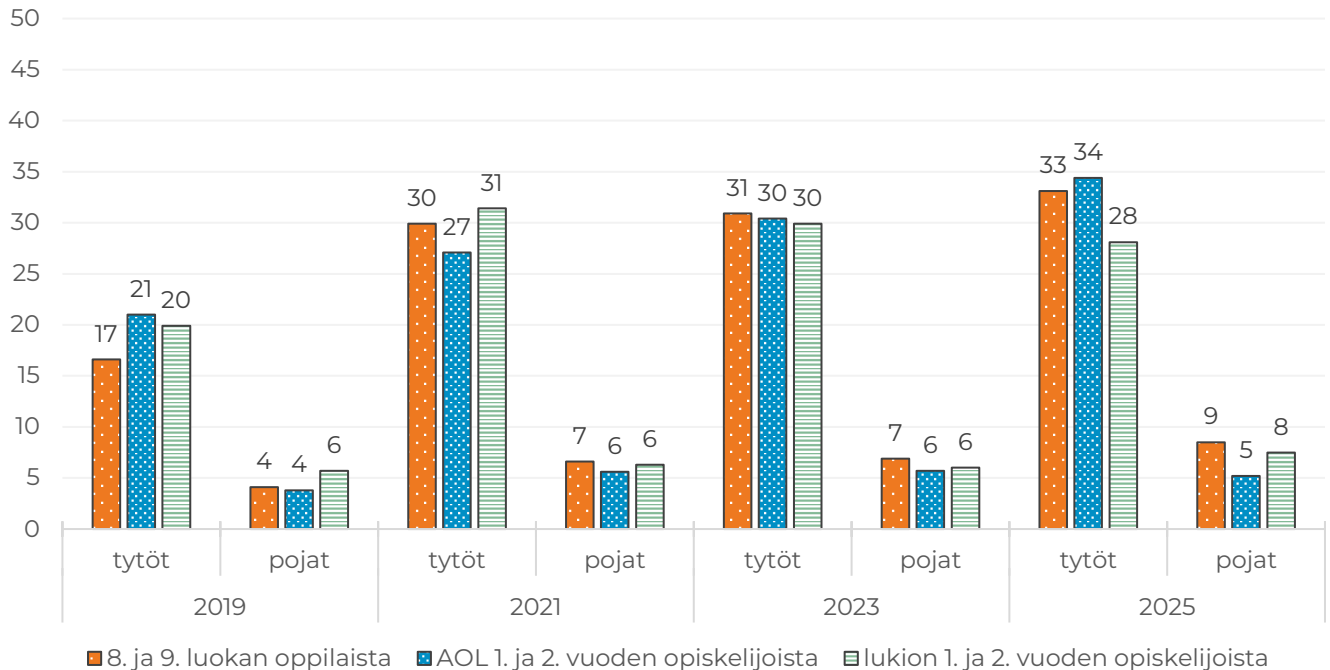

Kuva 7. Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (%) Etelä-Pohjanmaa, (THL)

Kohtalainen ja vaikea ahdistuneisuus näyttää yleistyneen lapsilla ja nuorilla. Noin joka viides on kokenut kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kahden viime viikon aikana.

Ahdistuneisuus on selvästi yleisempää tytöillä. Esimerkkisi yläkouluikäisistä tytöistä ahdistuneisuutta oli kokenut 33 % mutta pojista 9 %. Tytöillä ahdistuneisuus on yleistynyt poikia nopeammin.¹⁵

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (%), Etelä-Pohjanmaa

Kuva 8. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (%), Etelä-Pohjanmaa, (THL)

Etelä-Pohjanmaalla ja koko maassa noin joka kymmenes lapsi tai nuori on kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana. Pojista selvästi suurempi osuus on kokenut positiivista mielenterveyttä kuin tytöistä.¹⁵

4.1.2 Terveystila ja elintavat

Terveyttä edistävä summaindikaattori kokooa tiedot kolmesta eri elintavasta (aamupalan syönti, liikkuminen ja nukkuminen) yhdeksi indikaattoriksi, joka kuvastaa prosenttiosuutta lapsista ja nuorista, joilla kaikki kolme elintapaa toteutuu. Etelä-Pohjanmaalla terveyttä edistävän summaindikaattorin luku on yläkouluikäisillä koko maata alhaisempi.¹⁵

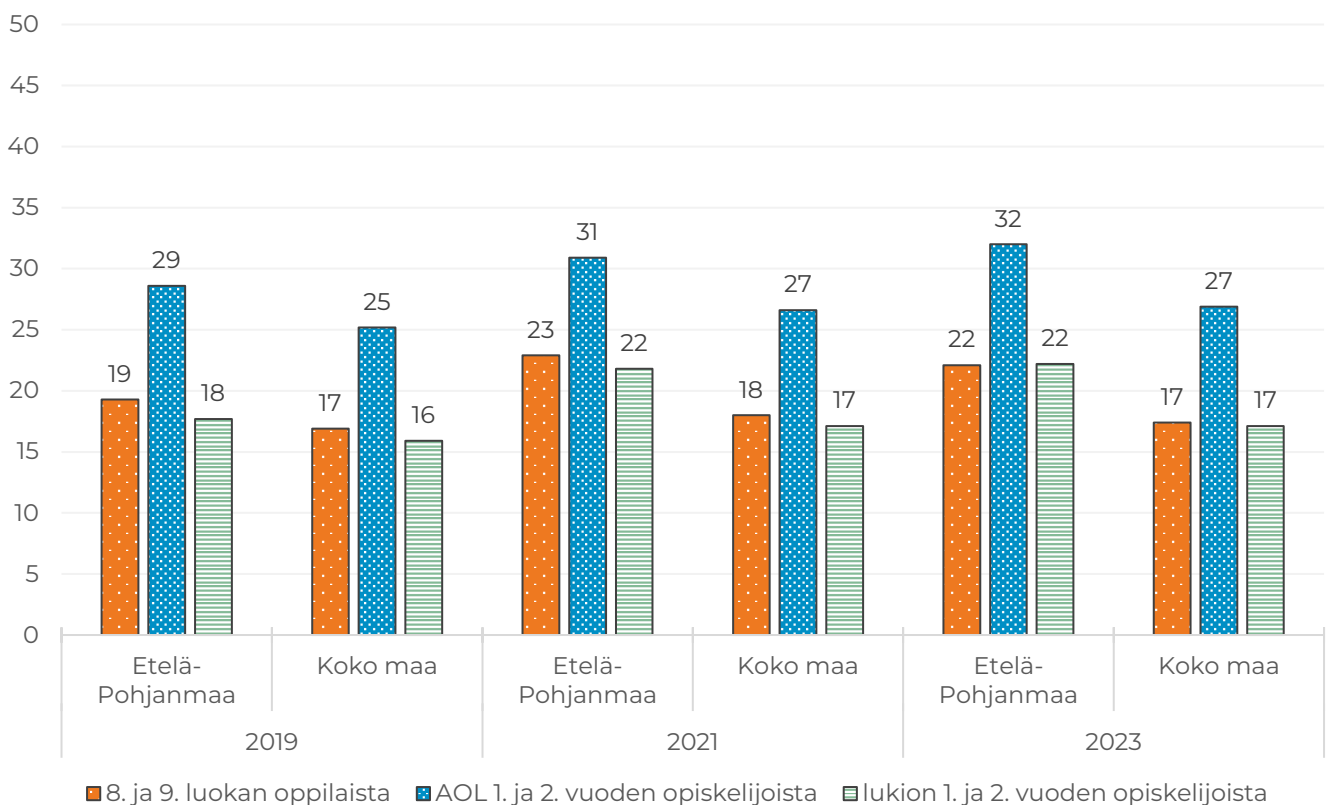
Taulukko 3. Terveyttä edistävien elintapojen summaindikaattorit, (THL)

Terveyttä edistäviä elintapoja -summaindikaattori, % 4. ja 5. luokan oppilaista				
	2019	2021	2023	2025
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue		28,7	26,9	29,0
Koko maa		29,8	29,4	30,7
Terveyttä edistäviä elintapoja -summaindikaattori, % 8. ja 9. luokan oppilaista				
	2019	2021	2023	2025
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	10,6	10,3	10,3	11,5
Koko maa	10,8	12,3	12,7	13,0

Tuhkarokolta, sikotaudilta ja vihurirokolta suojaavan MPR-rokotteen kattavuus on ollut Etelä-Pohjanmaalla koko maata korkeampi. Vuonna 2025 osuus oli 94,6 % (koko maa 93,7 %).¹⁶

Ylipainoisten lasten ja nuorten osuus on Etelä-Pohjanmaalla selvästi koko maata suurempi ja ylipaino on yleisempää pojilla. Eniten ylipainoisuutta on ammattiin opiskelevilla pojilla, joista joka kolmannella on ylipainoa. Ylipainoisten osuutta ei enää seurata kouluterveyskyselyssä.¹⁵ Etelä-Pohjanmaan osalta ylipainoisten lasten ja nuorten osuudesta ei saada tietoja tällä hetkellä myöskään FinLapset -tutkimuksen kautta, koska pituus- ja painotiedot eivät siirry Avohilmoon.¹⁷

Ylipainon yleisyys (%)

Kuva 9. Ylipainon yleisyys (%), (THL)

Valtaosa ammatillisen oppilaitoksen ja lukion opiskelijoista (89–97 %) syö niukasti kasviksia eli harvemmin kuin kuutena päivänä viikossa. Noin joka kolmas ei syö koululounasta päivittäin, mutta koululounaaseen liittyvät kouluterveyskyselyn 2025 tulokset (mm. koululounaan maku, laatu ja ruokailuun varattu aika) näyttävät Etelä-Pohjanmaalla vahvuuksina.

¹⁶ THL & Tilastokeskus, MPR-kattavuus

¹⁷ THL, Lasten ja nuorten ylipaino ja lihavuus 2023, Tilastoraportti 52/2024

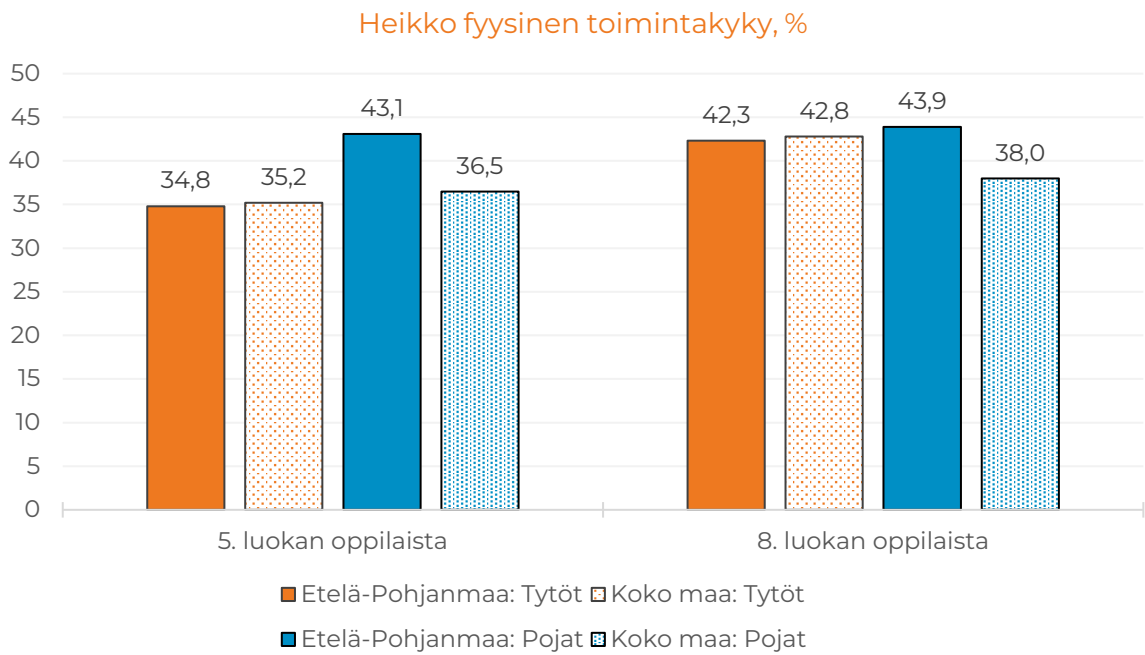
Vuonna 2025 yläkoulun oppilaista 41,1 %, ammattillisen oppilaitoksen opiskelijoista 53,5 % ja lukiolaisista 45,8 % nukkuu arkisin alle 8 tuntia. Yläkoululaisten ja ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien osalta luvut ovat koko maata jonkin verran korkeammat. Etelä-Pohjanmaalla vähintään tunnin päivässä liikkuvia yläkoululaisia (25 %) ja ammattiin opiskelevia opiskelevia (15 %) on koko maan keskiarvoa vähemmän. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien määrä on kasvanut, mutta osuus on kasvanut hitaammin kuin koko maassa keskimäärin. Pojista suurempi osuus liikkuu vähintään tunnin päivässä kuin tytöistä.¹⁵

Taulukko 4. Terveyttä edistävien elintapojen toteutuminen (%) vuonna 2025 (*2023), (THL)

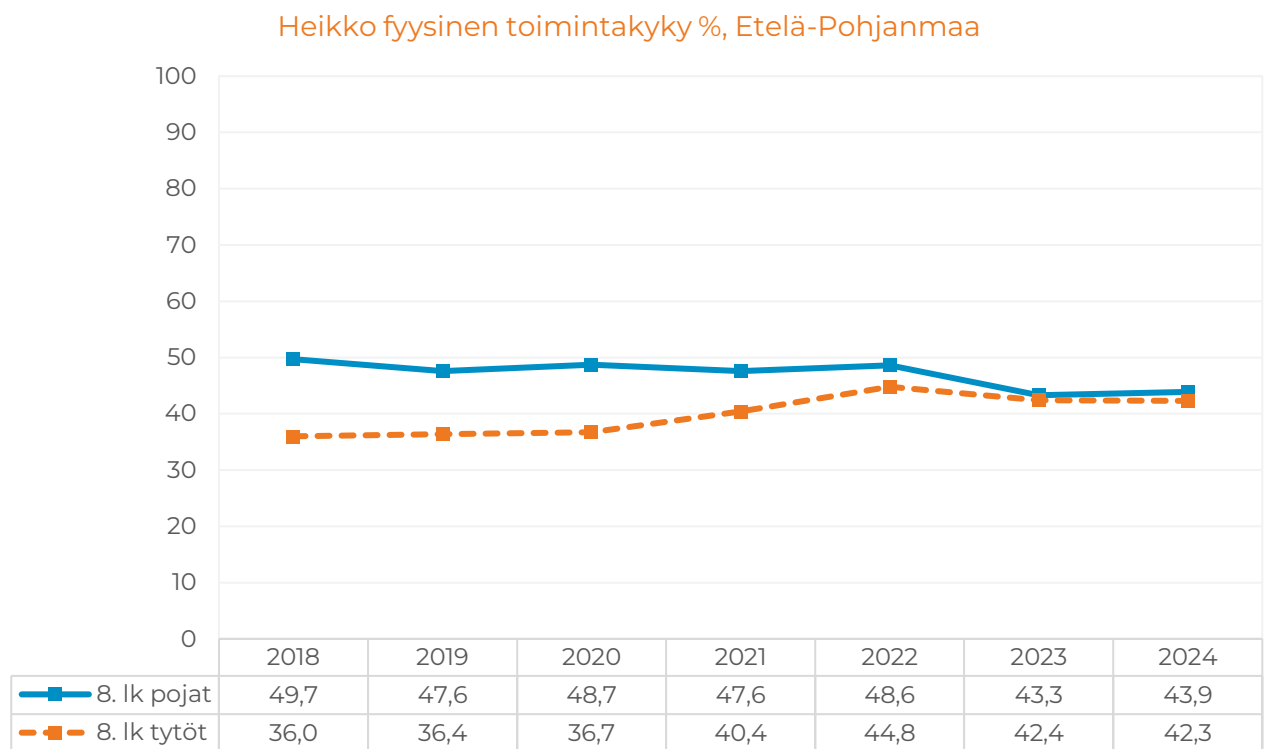
	4. ja 5. lk oppilaista	8. ja 9. luokan oppilaista	AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Niukasti kasviksia syöviä*, %				
Etelä-Pohjanmaa	-	-	96,2	90,3
Koko maa	-	-	94,6	86,4
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, %				
Etelä-Pohjanmaa	-	41,1	53,5	45,8
Koko maa	-	38,2	52,8	45,1
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %				
Etelä-Pohjanmaa	41,2	24,9	15,3	18,4
Koko maa	43,9	28	20	19,9

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyvyn osalta viimeaikainen myönteinen kehitys ei heijastu kokonaisuudessaan Etelä-Pohjanmaan alueelle. Lasten ja nuorten heikko fyysinen toimintakyky on Etelä-Pohjanmaalla yleisempää kuin koko maassa keskimäärin. Fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla 5. luokkalaisista pojista 43,1 %:lla (koko maa 36,5 %) ja tytöistä 34,8 % (koko maa 35,2 %) . Vastaavat luvut 8. luokkalaisten osalta ovat: pojat 43,9 % (koko maa 38,0 %) ja tytöt 42,3 % (koko maa 42,8 %). Heikko fyysinen toimintakyky näyttäisi 8. luokkaisilla tytöillä olevan yleistymässä mutta pojilla vähentymässä.¹⁸

¹⁸ Opetushallitus, Move-tulokset

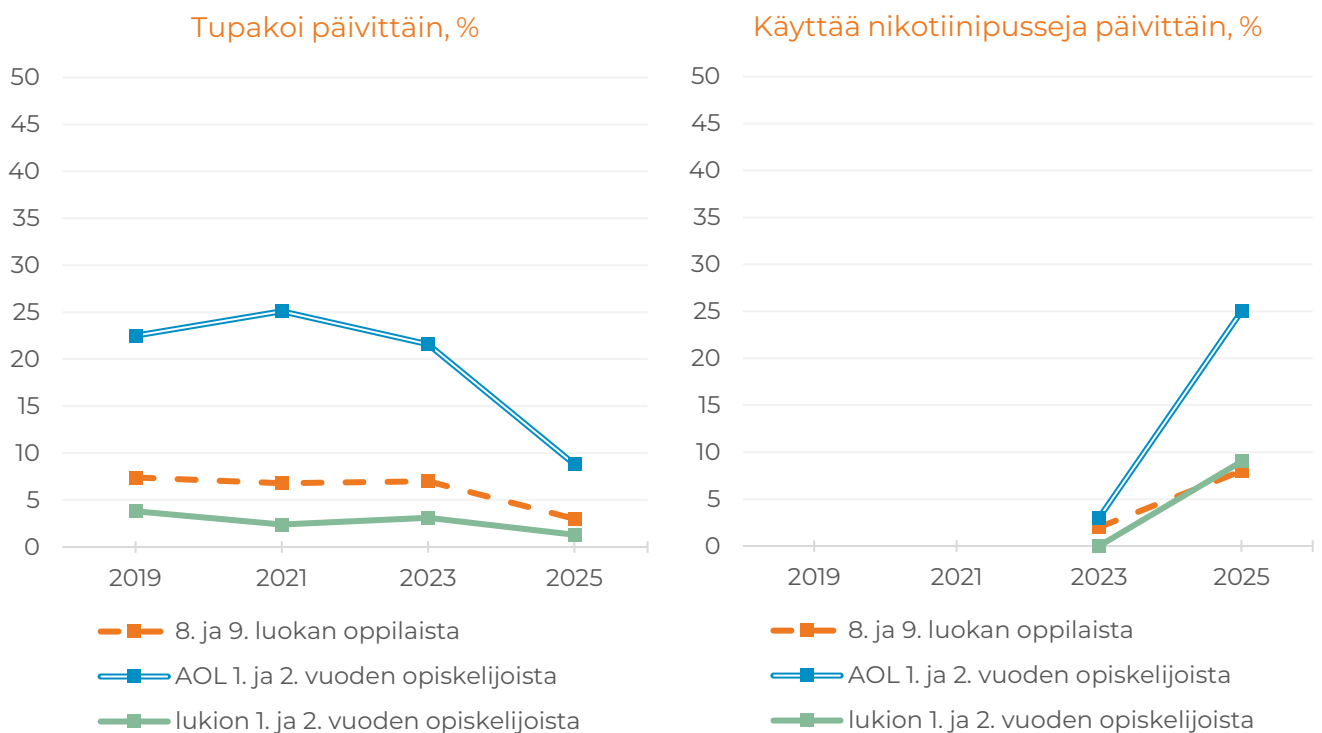

Kuva 11. Heikko fyysinen toimintakyky (%), (Opetushallitus)

Kuva 10. Heikko fyysinen toimintakyky (%) Etelä-Pohjanmaa, (Opetushallitus)

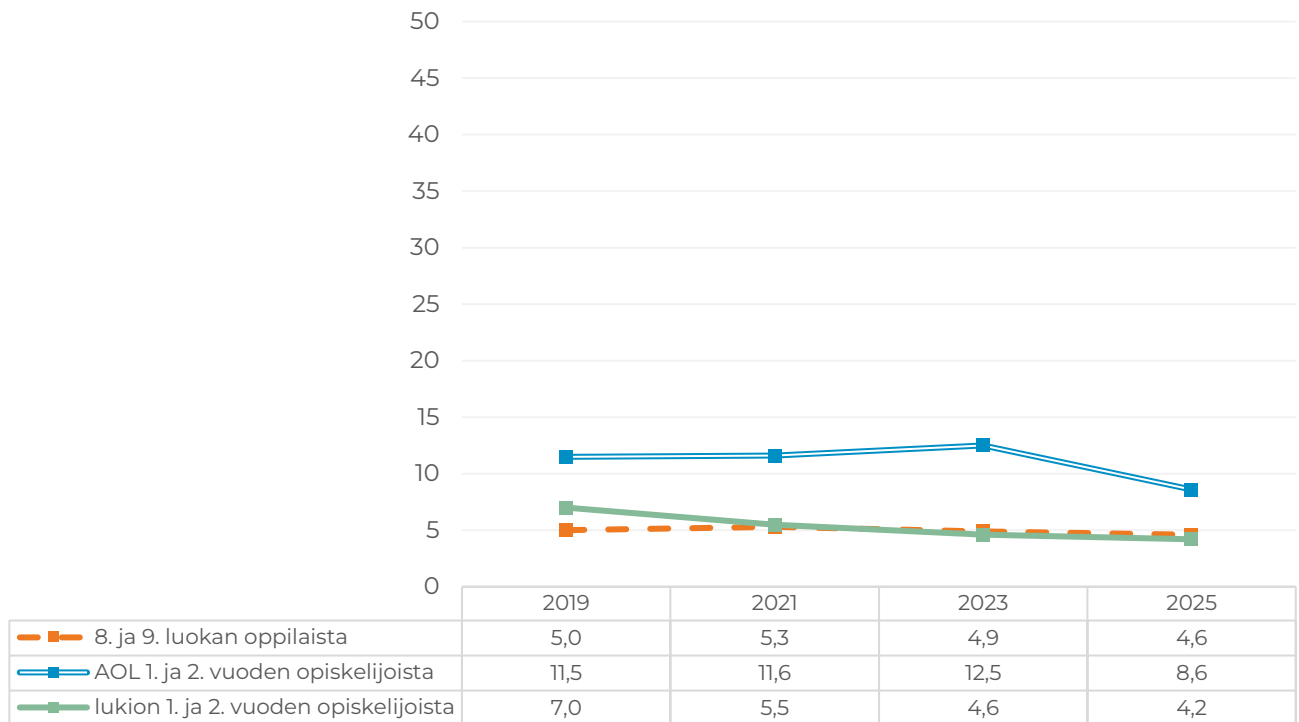
Vuonna 2025 päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja käytti 8. ja 9. luokan oppilaista 11,3 % (koko maa 9,9 %), ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 32,8 % (koko maa 27,3 %) ja lukion opiskelijoista 10,9 % (koko maa 8,5 %). Osuuksissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia viime vuosina. Käyttö on yleisempää pojilla. Tupakan ja nuuskan käyttö on selvästi vähentynyt, mutta käyttö on siirtynyt sähkötupakkaan ja erityisesti nikotiinipusseihin. Ammattiin opiskelevilla päivittäin käyttävien osuus nousi 3 %:sta 25 %:iin kahdessa vuodessa.¹⁵

Kuva 12. Tupakoi tai käyttää nikotiinipusseja päivittäin (%) Etelä-Pohjanmaa, (THL)

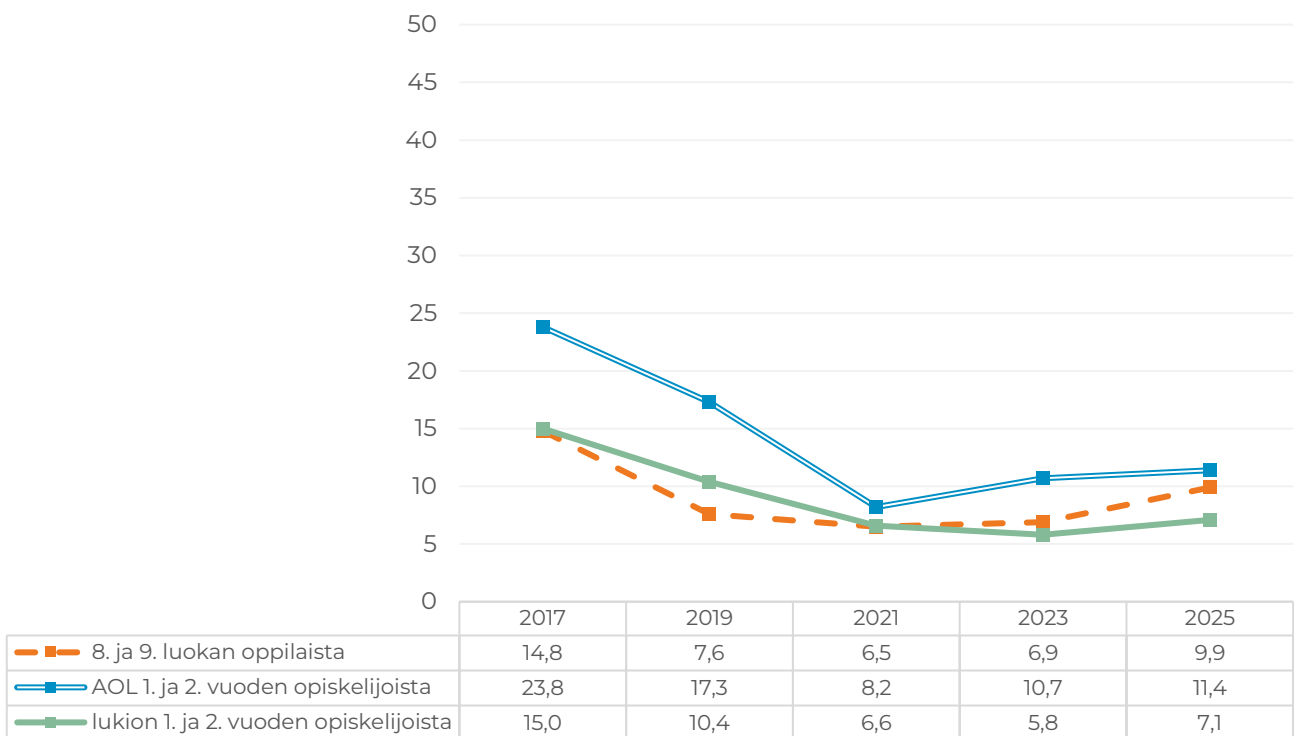
Kannabista vähintään kaksi kertaa kokeilleita on 8. ja 9. luokkalaisista 2,7 %, joka on koko maata pienempi osuus (3,9 %). Ammatillisissa oppilaitoksissa vastaava osuus on 5,5 % (koko maa 8,9 %) ja lukiossa 2,5 % (koko maa 5,4 %). Osuuksissa ei ole tapahtunut merkittävää muutosta 10 vuoden aikana. Laittomien huumeiden kokeilut nuorilla eivät ole kouluterveyskyselyn mukaan yleistynyt Etelä-Pohjanmaalla 2000-luvulla. Viikoittain rahapelejä Etelä-Pohjanmaan nuorista pelaa 5–7 %, joka ei poikkea koko maan keskiarvosta. Osuus on ollut laskusuuntainen ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla, joista rahapelejä pelasi viikoittain vuonna 2017 vielä 17,7 % mutta vuonna 2025 osuus oli laskenut 7,2 %:iin. Rahapelejä pelaa käytännössä lähes pelkästään pojat (7–11 %) kun tyttöjen osuus on alle 1 %.¹⁵

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 13. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran (%) Etelä-Pohjanmaa, (THL)

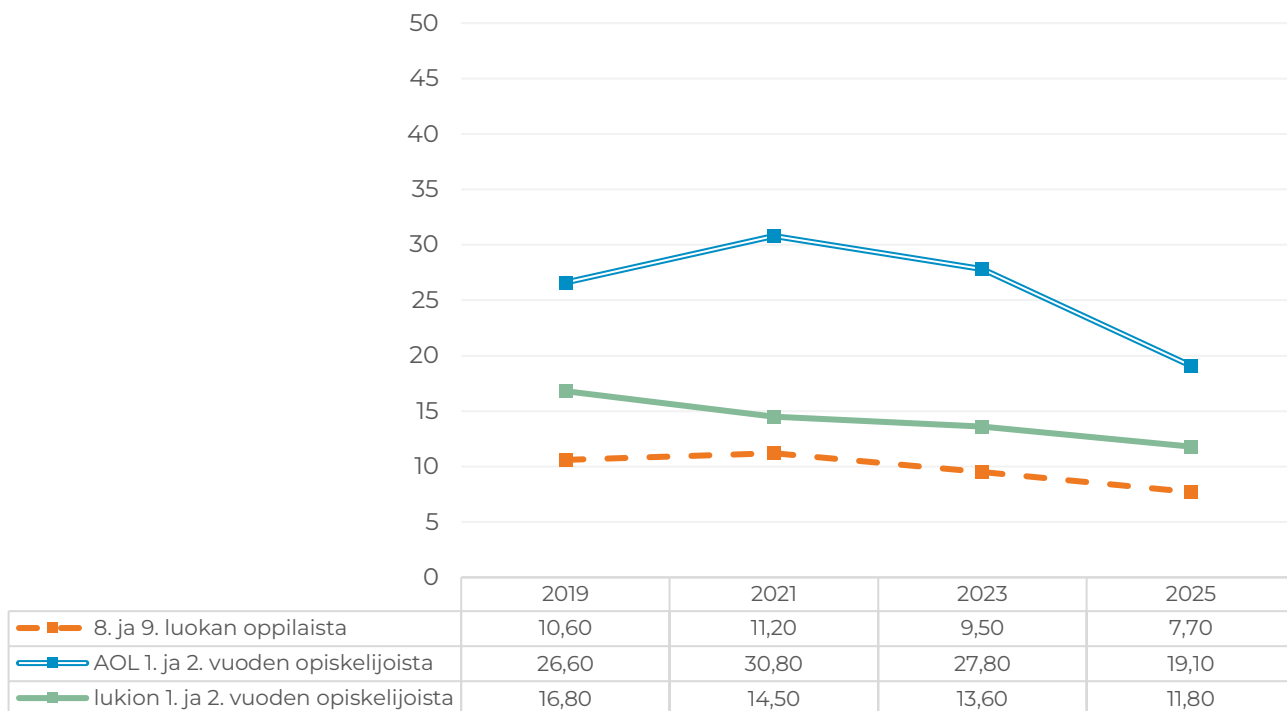
Rahapelejä viikoittain pelaavien poikien osuus (%), Etelä-Pohjanmaa

Kuva 14. Rahapelejä viikoittain pelaavien poikien osuus (%) Etelä-Pohjanmaa, (THL)

Yhä harvempi nuori on tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Osuudet ovat laskeneet merkittävästi yläkoulussa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukiossa. Vuonna 2001 yläkoululaista tosi humalassa vähintään kuukausittain oli 28,6 % mutta vuonna 2025 enää 7,7 %. Niiden 8. ja 9. luokkalaisten osuus, jotka eivät käytä lainkaan alkoholia, on kasvanut 2000-luvulla 27 %:sta 64 %:iin. Pojilla humalajuominen on yleisempää kuin tytöillä.¹⁵

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa (%), Etelä-Pohjanmaa

Kuva 15. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa (%) Etelä-Pohjanmaa, (THL)

Suun terveydenhuollon tarkastuksessa käyneistä tervehampaisia 12-vuotiaita oli aiemmin Etelä-Pohjanmaalla koko maata vähemmän, mutta viime vuosina osuus on ollut jo koko maata hieman korkeampi. Tervehampaista osuus vuonna 2025 oli 61,8 % (koko maa 61,2 %), kun se vielä vuonna 2018 oli 51,8 %. Pojista hiukan suurempi osuus oli tervehampaisia kuin tytöistä.¹⁹

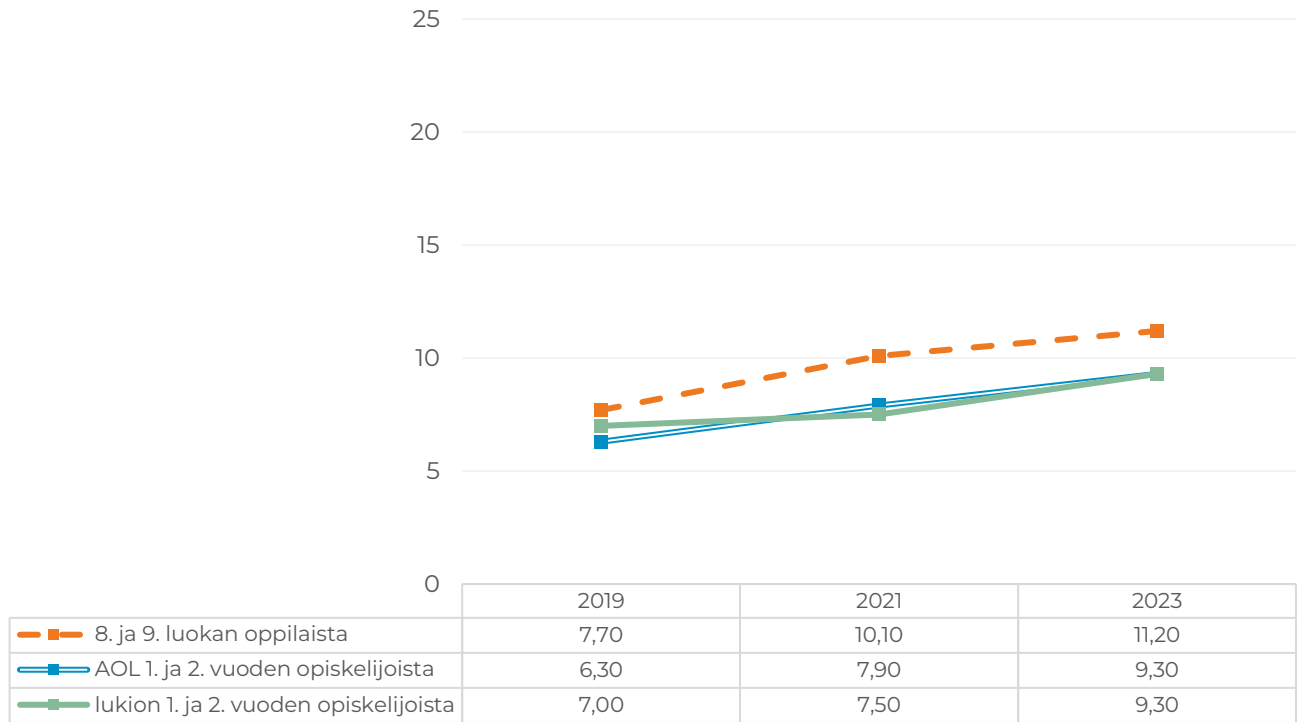
4.1.3 Osallisuus ja turvallisuus

Osallisuuden kokemuksen erittäin huonoksi arvioi vuonna 2023 noin joka kymmenes lapsi tai nuori. Osuus ei poikkea koko maan tasosta, mutta tytöillä erittäin huono osallisuuden kokemus on poikia selvästi yleisempää. Yleisintä erittäin huono osallisuuden kokemus oli

¹⁹ THL, perusterveydenhuoltotilasto

ammattillisessa oppilaitoksessa opiskelevilla tytöillä (16,8 %) ja vähäisintä ammattiin opiskelevilla pojilla (3,8 %).¹⁵

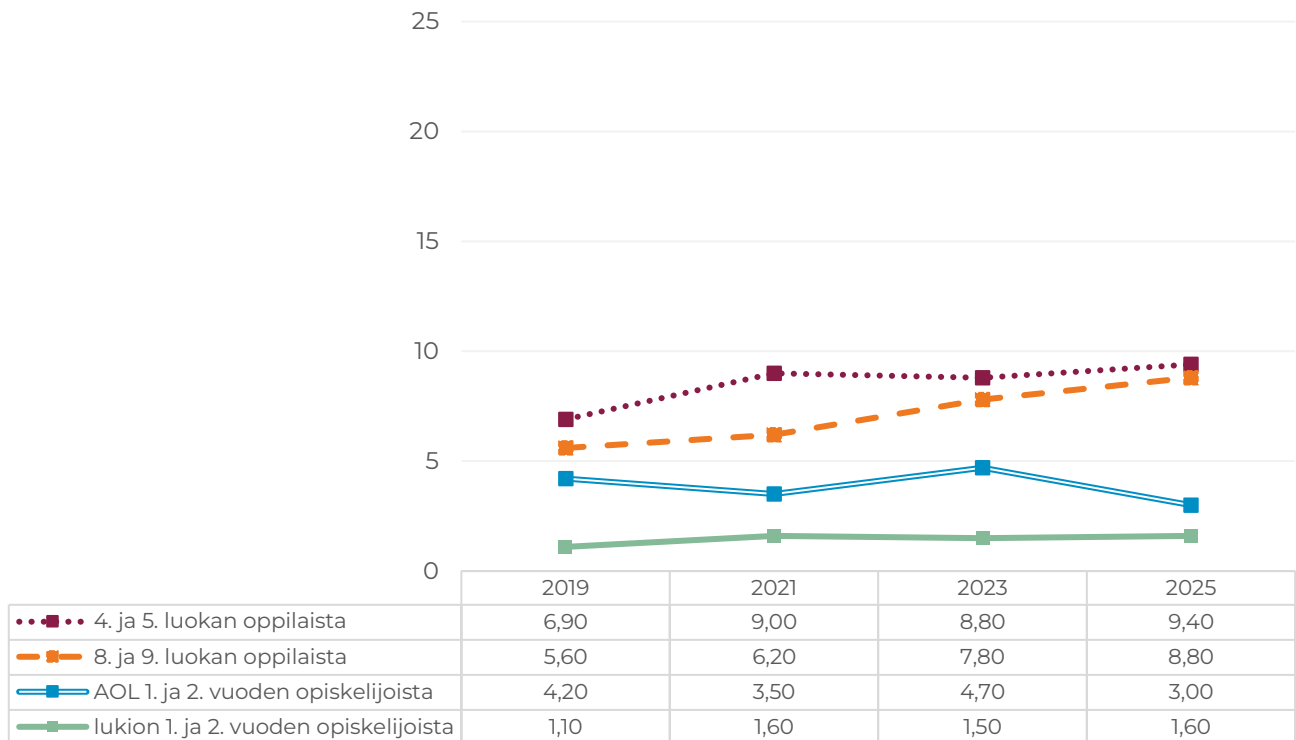
Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%), Etelä-Pohjanmaa

Kuva 16. Erittäin heikko osallisuuden kokemus (%) Etelä-Pohjanmaa, (THL)

Vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa kokeneiden määrä näyttää olevan laskussa Etelä-Pohjanmaalla ja koko maassa. Alakoulussa ja yläkoulussa oppilaista noin joka kymmenes oli kokenut viimeksi kuluneen vuoden aikana väkivaltaa. Ammattiin opiskelevilla ja lukiolaisilla osuus on noin 5 %. Koulukiusaaminen on jonkin verran yleistynyt 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokkalaisilla. Kiusaaminen ei kuitenkaan ole Etelä-Pohjanmaalla yleisempää kuin koko maassa keskimäärin. Kiusaamista vähintään kerran viikossa koki 4. ja 5. luokkalaisista 9,4 %.¹⁵

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa (%) Etelä-Pohjanmaa

Kuva 17. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa (%) Etelä-Pohjanmaa, (THL)

Sosiaalisen raportoinnin (SORA) laajan tiedonkeruun perusteella lasten, nuorten ja perheiden arkea haastaa yhä moninaisemmat ja monimutkaistuneet ongelmat. Ammattilaisille suunnatun tiedonkeruun (n=56) perusteella perheiden haasteina esiin nousee mm. arjenhallinnan haasteet ja vanhempien jaksamattomuus. Lisäksi ilmiöinä raportointiin myös lasten ja nuorten "aikuistumisen nälkää", ahdistuneisuutta ja rahapelaamisen lisääntymistä.²⁰

²⁰ SONetBOTNIA, SORA-tiedonkeruu 2025

4.2 Työikäiset

4.2.1 Elämänlaatu, koettu terveys ja mielen hyvinvointi

Elämänlaatunsa hyväksi Etelä-Pohjanmaalla tuntee noin puolet 20–64-vuotiaista, eikä sukupuolten välillä havaittu eroa tuloksissa. Tarkastelujaksolla tyytyväisyys oli korkeimmillaan vuonna 2018 (60,6 %), josta se on laskenut 49,3 %:iin vuonna 2024. Vajaa kolmannes (29,9 %) puolestaan ilmoittaa kokevansa terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi. Koko aikuisväestössä osuudet ovat lähes yhtä suuria koulutustasosta riippumatta. Korkeasti koulutetuilla osuus on koko maan keskiarvoa korkeampi. Positiivinen mielenterveys (SWEMWBS) -mittarin pistemäärän keskiarvo on koko maan tasoa, eikä koulutustaso näytä tuovan isoja eroja tuloksiin. Psykkisesti merkittävästi kuormittuneita on työikäisissä vähemmän kuin väestössä keskimäärin.²¹

Taulukko 5. Elämänlaatu ja koettu terveys Etelä-Pohjanmaalla, (THL)

Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus (%), 20–64-vuotiaat				
	2018	2020	2022	2024
Miehet	60,6	56,1	51,4	51,2
Naiset	60,7	59,5	50,0	47,3
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20–64-vuotiaat				
	2018	2020	2022	2024
Miehet	33,6	38,3	39,9	29,1
Naiset	26,4	33,4	32,1	30,9

Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavia 18–34-vuotiaita (tietyst diagnosoit) on Etelä-Pohjanmaalla koko maan keskiarvoa enemmän. Vuonna 2025 osuus oli Etelä-Pohjanmaalla 1,5 % ja koko maassa 1,1 %.^{22, 23}

4.2.2 Terveystila ja elintavat

Terveydelle suotuisat elintavat summaindikaattori kuvaa niiden osuutta, joilla toteutuu vähintään kolme neljästä terveydelle suotuisasta elintapamuuttujasta. Etelä-Pohjanmaalla osuus 20–64-vuotiailla oli 41,6 % koko maan keskiarvon ollessa 44,0 %.²¹

Noin joka kolmas (31,4 %) matalasti koulutetuista arvioi, ettei todennäköisesti jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikään asti. Korkeasti koulutetuilla osuus oli 18,3 %. Osuudet eivät poikkeaa koko maan tasosta eikä sukupuolten välillä havaittu eroja. Joka kymmenes

²¹ THL, Terve Suomi -tutkimus

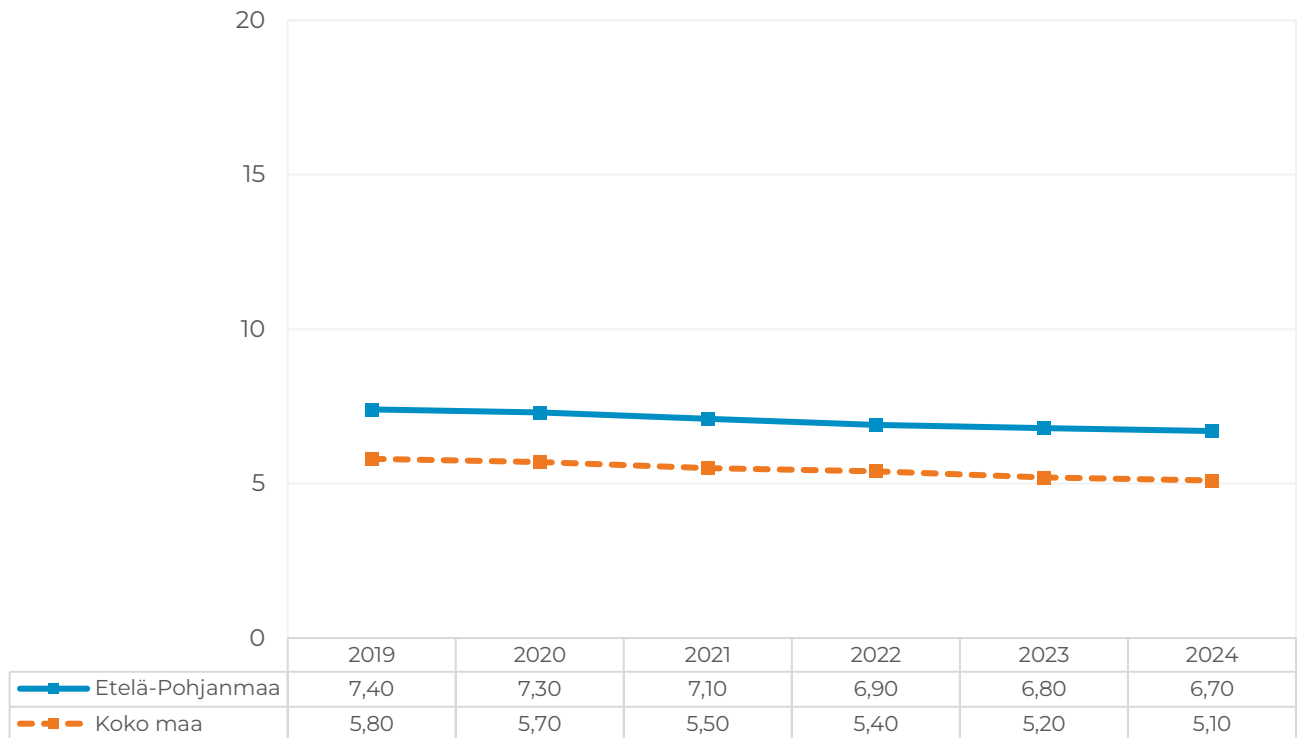
²² Eläketurvakeskus

²³ Kela

työikäinen ilmoittaa, että 100 metrin matkan juokseminen on erittäin vaikeaa tai mahdotonta. Osuus on pysynyt ennallaan eikä poikkea koko maan tasosta.²¹

Työkyvyttömyyseläkettä saavia on Etelä-Pohjanmaalla koko maata enemmän. Osuus on hitaasti laskenut, mutta pysynyt koko maan tasoa korkeammalla. Naisten osuus on hiukan miehiä suurempi.^{22,23}

Työkyvyttömyyseläkettä saavat (%) 16 - 64-vuotiaista, Etelä-Pohjanmaa

Kuva 18. Työkyvyttömyyseläkettä saavat (%) 16-64-vuotiaista Etelä-Pohjanmaalla, (Eläketurvakeskus ja Kela)

Päivittäin tupakoivia on entistä vähemmän. Koko aikuisväestössä keskitason koulutuksen tai korkean koulutuksen omaavissa heitä oli vuonna 2024 enää reilut 2 %, mutta matalasti koulutetuista vielä 12,2 % tupakoi päivittäin. Jotain tupakka- tai nikotiinituotteita (sisältää sähkötupakan, nuuskan ja nikotiinipussit) päivittäin käyttävien työikäisten osuus oli vuonna 2024 Etelä-Pohjanmaalla 15,1 % (koko maa 17,3 %). Osuus oli laskenut 3,5 %-yksikköä vuodesta 2022.²¹

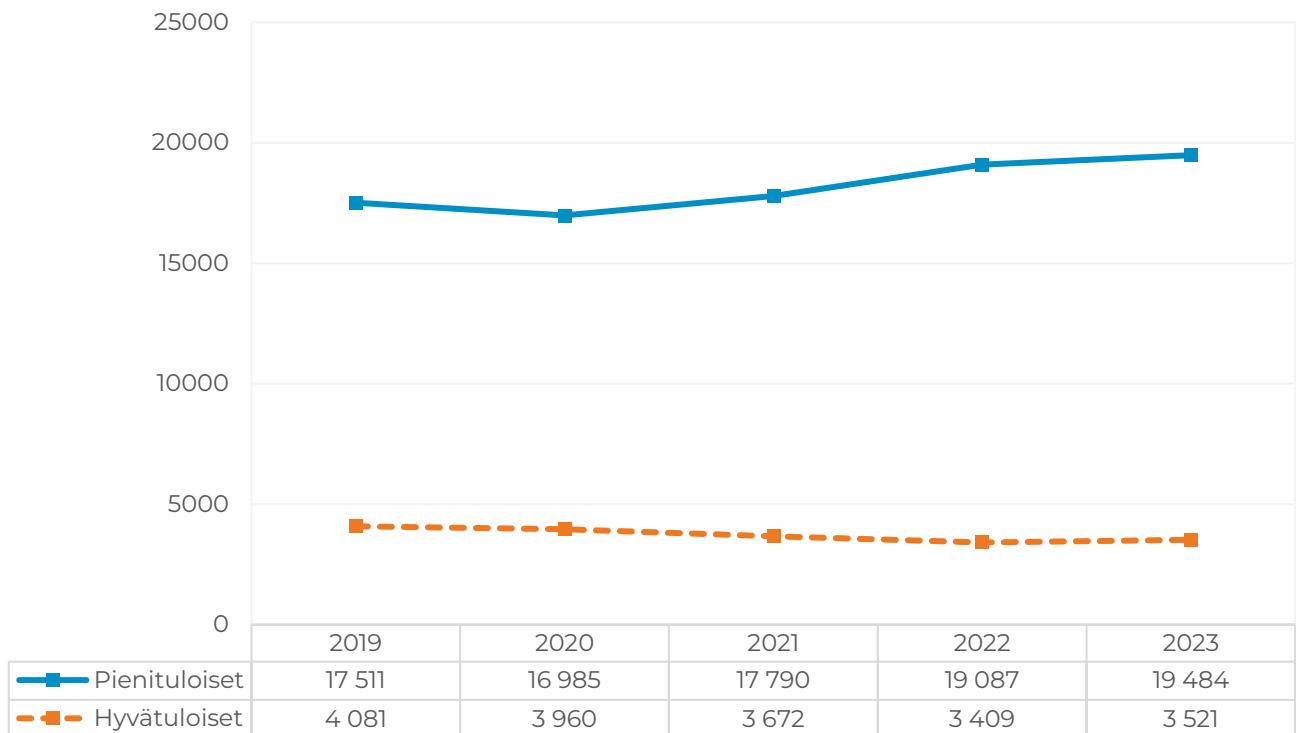
Taulukko 6. Päivittäin tupakoivien osuus Etelä-Pohjanmaalla, (THL)

Päivittäin tupakoivien osuus Etelä-Pohjanmaalla (%), 20–64-vuotiaat				
	2018	2020	2022	2024
Matala koulutus	14,7	17,6	11,3	12,2
Keskitasen koulutus	12,5	5,2	7,3	2,2
Korkea koulutus	7,0	8,3	8,8	2,8

Rahapelaaminen oli vuonna 2024 Etelä-Pohjanmaalla vähintään alhaisen riskin tasolla 9,8 %:lla työikäisistä (koko maa 9,6 %). Riskitason rahapelaaminen tarkoittaa pelaamista, joka ei vielä aiheuta pelaajalle merkittäviä haittoja mutta edeltää usein rahapeliongelman kehittymistä.^{21, 24}

Menetettyjä elinvuosia kuvaava PYLL-indeksi ilmaisee ikävuosien 25–80 välillä tapahtuneiden kuolemien vuoksi menetettyjen elinvuosien lukumäärää. Indeksia tarkastellaan erikseen pienituloisten ja hyvätuloisten osalta. Etelä-Pohjanmaalla pienituloisilla menetettyjä elinvuosia on ollut pitemmällä tarkasteluvälillä koko maata vähemmän, mutta osuus on kasvanut koko maata nopeammin. Toisaalta hyvätuloisten kohdalla menetettyjen elinvuosien kehitys on ollut parempi koko maahan verrattuna.

Menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 28-80 vuotta, Etelä-Pohjanmaa

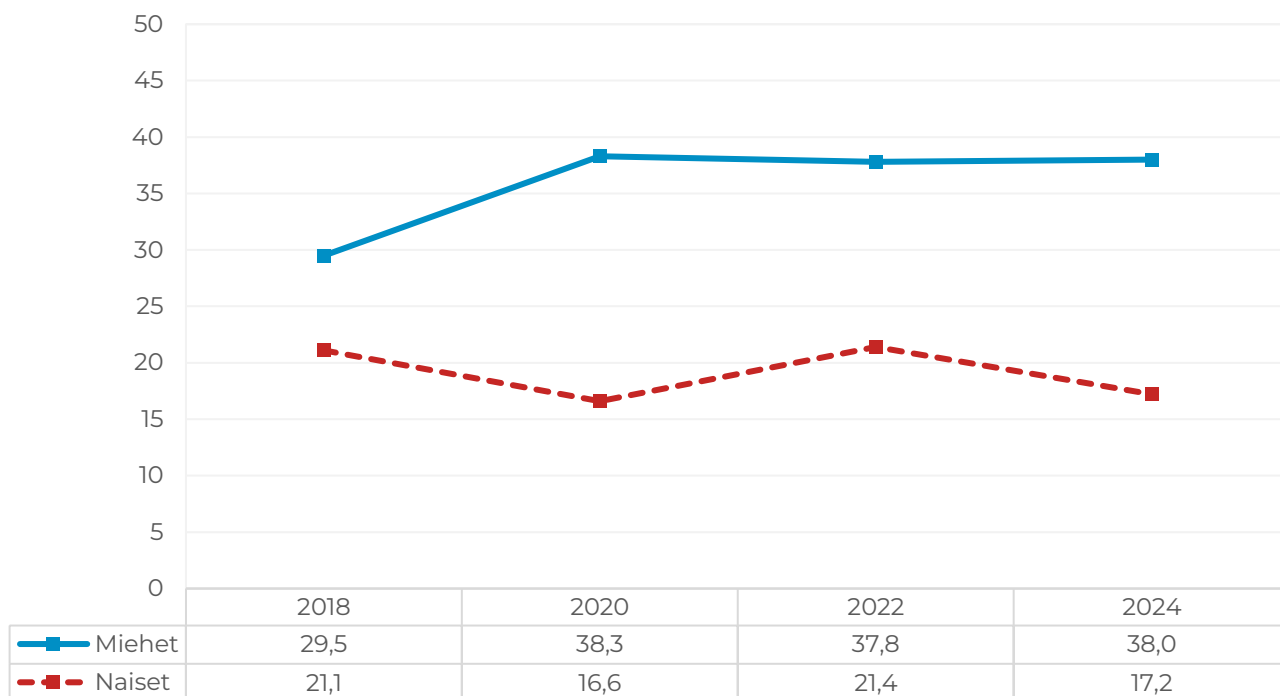
Kuva 19. Menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 28-80 vuotta, Etelä-Pohjanmaa, (Tilastokeskus)

²⁴ THL, Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki

Tulosten perusteella ero menetettyjen elinvuosien määrässä pieni- ja hyvätuloisten välillä Etelä-Pohjanmaalla kasvaa ja kehityssuunnat poikkeavat toisistaan.^{25, 26, 27}

Alkoholin kokonaiskulutus on vähentynyt Suomessa pitkällä aikavälillä merkittävästi²⁸, mutta edelleen 28,4 % työikäisistä käyttää Etelä-Pohjanmaalla liikaa alkoholia.²¹

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20-64-vuotiaat, Etelä-Pohjanmaa

Kuva 20. Alkoholia liikaa käyttävien osuus (%) 20-64-vuotiaat Etelä-Pohjanmaa, (THL)

Kannabista viimeisen vuoden aikana käyttäneiden työikäisten osuus on pysynyt pienenä ja oli Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2024 koko maan alhaisin (Etelä-Pohjanmaa 1,8 %, koko maa 4,9 %). Kannabiksen käyttö oli yleisempää miehillä (2,7 %) kuin naisilla (0,7 %).²¹

Terveytensä kannalta liian vähän liikkuvia työikäisiä on Etelä-Pohjanmaalla koko maata enemmän (Etelä-Pohjanmaa 60,9 %, koko maa 55,9 %). Osuus on hyvinvointialueista kolmanneksi korkein, mutta osuus on kuitenkin hiukan laskenut tarkastelujakson aikana.²¹

Liian vähäisen liikkuminen ja liiallisen paikallaanolon arvioidaan aiheuttavan Etelä-Pohjanmaalla vuosittain lähes 130 miljoonan euron kustannukset.²⁹ Niukasti kasviksia, hedelmiä ja marjoja syöviä on työikäisistä Etelä-Pohjanmaalla 11,1 % ja riittämättömästi

²⁵ Tilastokeskus, kuolemansyyt

²⁶ Tilastokeskus, väestörakenne

²⁷ Tilastokeskus, tulonjakotilasto

²⁸ THL, alkoholijuomien kokonaiskulutus tilastot

²⁹ UKK-instituutti

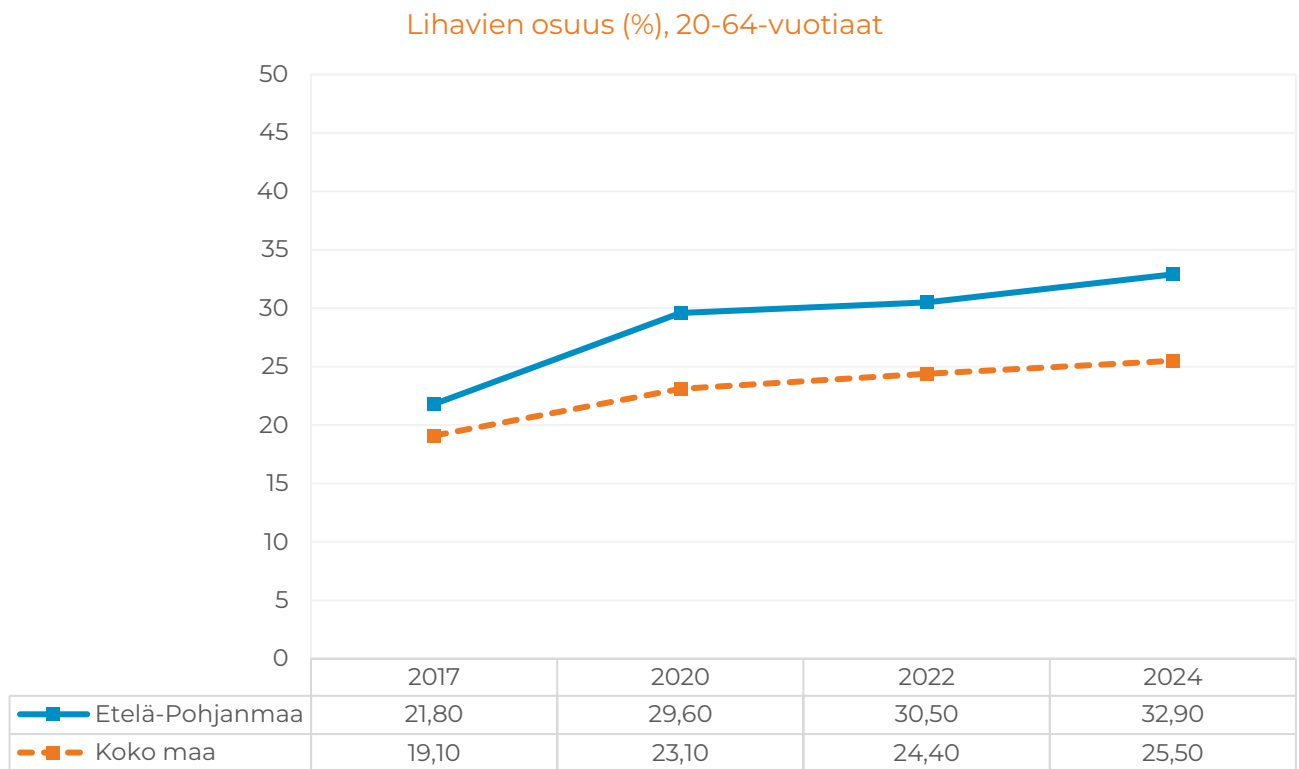
nukkuvia 24,8 %.²¹ Ientulehdusta esiintyy Etelä-Pohjanmaalla aikuisväestössä hieman muuta maata vähemmän.¹⁹

Taulukko 7. Terveyttä edistävien elintapojen osuudet (%), (THL)

Niukasti kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%), 20–64-vuotiaat			
	2020	2022	2024
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue		11,6	11,1
Koko maa		7,8	8,6
Riittämättömästi nukkuvien osuus (%), 20–64-vuotiaat			
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	22,7	25,7	24,8
Koko maa	22	24,2	24,1
Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 20–64-vuotiaat			
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	64,9	62,8	60,9
Koko maa	59,3	56	55,9

Aikuisväestössä kaikilla koulutustasoilla lihavuuden yleisyys on Etelä-Pohjanmaalla korkeampi kuin valtakunnallisesti. Etelä-Pohjanmaalla lihavuus on maan yleisintä. Työikäisistä joka kolmannella on lihavuutta ja se yleistyy edelleen.²¹ Lihavuus on Suomessa merkittävä kansanterveydellinen ongelma, josta aiheutuu vuosittain vähintään 2,5 miljardin euron lisäkustannukset.³⁰

³⁰ Vesikansa, A. M. (2025). Indirect costs constitute a major part of the total economic burden of obesity: a Finnish population-based cohort study. BMC Public Health 25, 1739 (2025).

Kuva 21. Lihavien osuus (%) 20-64-vuotiaat Etelä-Pohjanmaa, (THL)

4.2.3 Osallisuus ja turvallisuus

Aikuisväestössä osallisuutta arvioidaan Terve Suomi -tutkimuksissa osallisuusindikaattorin avulla. Indikaattori sisältää kymmen erilaista väittämää osallisuuteen liittyen. Erittäin heikko osallisuuden kokemus oli 7,6 %:lla työikäisistä (koko maa 10,8 %). Koulutustaso ei heijastunut merkittävästi tuloksiin. Päivittäisen elämänsä turvattomaksi vuonna 2024 koki työikäisistä 5,5 %. Osuus on noussut Etelä-Pohjanmaalla ja koko maassa.²¹

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettuja potilaita oli Etelä-Pohjanmaalla (122,5 potilasta/10 000 asukasta) selvästi koko maata enemmän (88,7/10 000). Luvuissa ilmenee vuosittaista vaihtelua, mutta viime vuosina suunta on ollut laskeva. Ero koko maan tasoon nähden on edelleen kasvanut. Sairaalahoitoa saaneista potilaista suurempi osuus on naisia.^{19, 31}

Ammattilaisille suunnatun sosiaalisen raportoinnin tiedonkeruun perusteella työikäisten osalta esiin nousevia ilmiöitä ovat esimerkiksi taloudellisen tilanteen heikentyminen, työ- ja toimintakyvyn haasteet, rahapelaaminen ja ulkopuolisuus/väliinpuotoajaryhmät.²⁰

³¹ THL, erikoissairaanhoitotilasto

4.3 Ikäihmiset

4.3.1 Elämänlaatu, koettu terveys ja mielen hyvinvointi

Ikäihmisissä elämänlaatunsa hyväksi 65-vuotta täyttäneistä kokee 51,1 % ja 75-vuotta täyttäneistä 41,6 %. Elämänlaatunsa hyväksi tuntevia on 75-vuotta täyttäneissä koko maan keskiarvoa (46,8 %) vähemmän. Terveytensä enintään keskitasoiseksi ikäihmisistä arvioi noin puolet (48,3 %). Osuudessa ole tapahtunut merkittäviä muutoksia viime vuosina.²¹

Positiivista mielenterveyttä mittaavan SWEMWBS-mittarin pistemäärän keskiarvo (24,1) ei eroa koko maan tasosta. Pistemäärä on myös samaa luokkaa työikäisten pistemäärän kanssa. Psykykkisesti merkittävästi kuormittuneita on ikäihmisissä 8,2 %, joka koko maan keskiarvoa vähemmän. Kuormittuneisuus on ikäihmisillä työikäisiä harvinaisempaa.²¹

4.3.2 Terveystila ja elintavat

Vuonna 2024 päivittäin tupakoivia 65-vuotta täyttäneistä oli 4,6 % (koko maa 6,5 %). Kaksi kolmasosaa ikäihmisistä Etelä-Pohjanmaalla ei liiku terveytensä kannalta riittävästi. Lihavuutta on joka neljännellä ikäihmisellä, mutta ikäihmisten lihavuus ei näytä yleistyvän yhtä nopeasti kuin työikäisillä. Niukasti kasviksia, hedelmiä ja marjoja syöviä on ikäihmisissä vähemmän kuin työikäisissä. Noin 9 % ikäihmisistä rahapelaaminen on vähintään alhaisen riskin tasolla.²¹

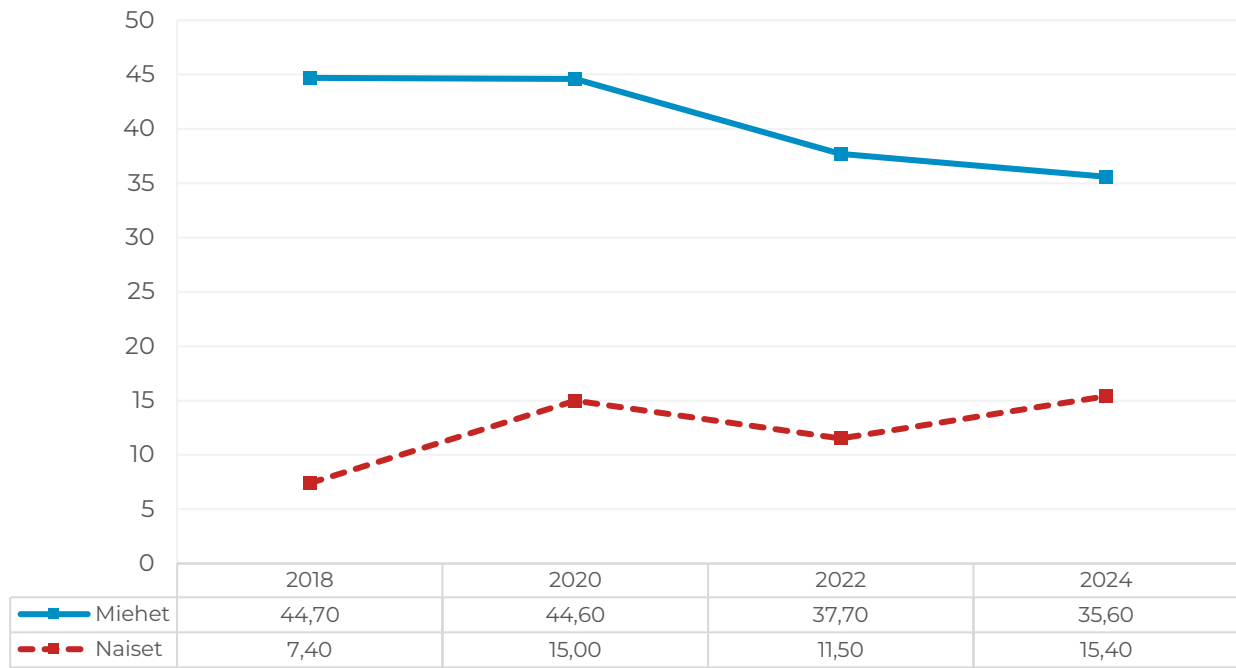
Taulukko 8. Terveysteen ja hyvinvointiin liittyen tekijöiden osuudet (%) Etelä-Pohjanmaalla, (THL)

Niukasti kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet			
	2020	2022	2024
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue		4,5	4,9
Koko maa		4,5	3,8
Rahapelaaminen vähintään alhaisen riskin tasolla (%), 65 vuotta täyttäneet			
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue		8,8	8,9
Koko maa		7,1	7,7
Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet			
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	70,2	64,9	66,4
Koko maa	65,9	64,3	64,6

Ikäihmisten alkoholin liikakäytön yleistyminen herätti huolta edellisessä alueellisessa hyvinvointikertomuksessa. Vuonna 2020 ero koko maan tasoon nähden oli kaventunut vain muutama prosenttiyksikköön. Vuonna 2024 Etelä-Pohjanmaalla ikäihmisten alkoholin liikakäyttö näyttää kuitenkin olevan taas varsin selvästi vähäisempää (26,7 %) koko maan

tasoon nähden (35,3 %). Osuutta ei silti voi pitää matalana ja liikkakäyttö on lähes yhtä yleistä kuin työikäisillä. Liikkakäyttöä on selvästi enemmän miehillä.²¹

Alkoholista liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 65 vuotta täyttäneet, Etelä-Pohjanmaa

Kuva 22. Alkoholista liikaa käyttävien osuus (%) 65 vuotta täyttäneet Etelä-Pohjanmaa, (THL)

Terve Suomi -tutkimuksen mukaan 500 metrin matkan kävelemissä suuria vaikeuksia on noin joka viidennellä ikäihmisellä. Itsestä huolehtimisessa suuria vaikeuksia kokee 75-vuotta täyttäneistä joka kymmenes, joka on koko maan keskiarvoa enemmän. Samoin noin joka kymmenes 75-vuotta täyttänyt kokee, ettei ole heikentyneen toimintakyvyn vuoksi saanut riittävästi apua arkipäivän askareisiin.²¹

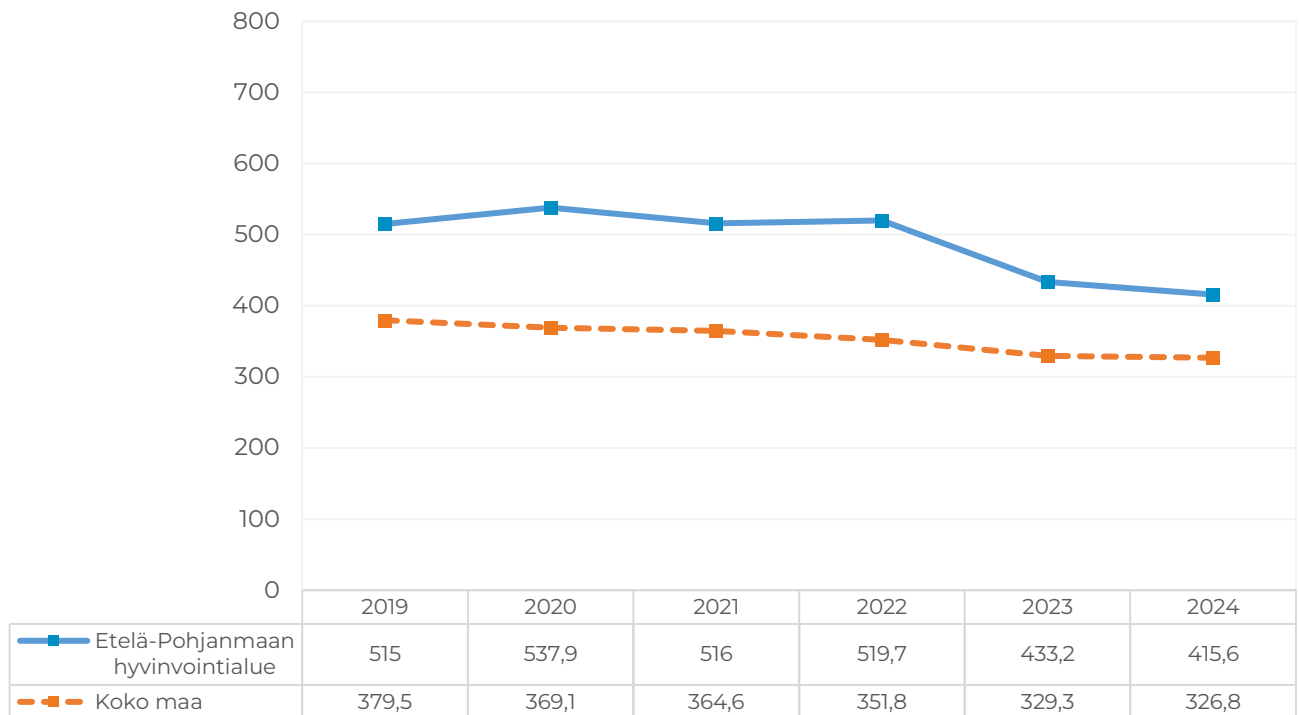
4.3.3 Osallisuus ja turvallisuus

Osallisuusindikaattorin perusteella erittäin heikkoa osallisuuden kokemusta esiintyy ikäihmisistä 7,6 %:lla (koko maa 10,8 %). Päivittäisen elämän turvattomaksi koki 3,8 % kyselyyn vastanneista ikäihmisistä.²¹

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitojaksoja on Etelä-Pohjanmaalla ollut koko tarkastelujakson ajan koko maata enemmän. Vuonna 2024 Etelä-Pohjanmaalla hoitojaksoja

oli 415,6 / 10 000 vastaavanikäistä, kun koko maassa vastaava luku oli 326,8 / 10 000 vastaavanikäistä. Hoitojaksot ovat yleisempiä naisilla.^{19, 31, 32}

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Kuva 23. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä, (THL)

Ikäihmisten kohdalla sosiaalisen raportoinnin tiedonkeruussa esiin nousevia ilmiöitä olivat mm. kotona pärjäämisen haasteet, talouteen liittyvät huolet ja palveluiden keskittäminen/kasvottomuus.²⁰

³² Tilastokeskus, väestötilastot

4.4 Hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut

Etelä-Pohjanmaalla kuntien liikuntapaikkojen määrä asukasta kohdin on kolmanneksi korkein (12 liikuntapaikkaa / 1000 asukasta). Etelä-Pohjanmaan kuntien investoinnit liikuntaan per asukas on maan toiseksi korkeimmat (113 € / asukas).³³ Liikunnan edistäminen terveydenedistämiseksi kuvaava TEA-pistemäärä Etelä-Pohjanmaan kunnilla vuonna 2024 oli 70 (koko maa 68).³⁴

Lapset ja nuoret

Lastenneuvolassa lasten lukumäärä terveydenhoitajien henkilötyövuosimäärään nähden on koko maan keskiarvoa pienempi. Lasten lukumäärä terveydenhoitajien henkilötyövuosimäärä kohden on ollut laskusuuntainen. Vuonna 2023 yhtä terveydenhoitajan henkilötyövuotta kohden oli 275 lasta, kun vuonna 2015 luku oli vielä 337. Sen sijaan lääkäriresurssi kouluterveydenhuollossa on ollut Etelä-Pohjanmaalla selvästi koko maata heikompi. Viimeisimmät luvut ovat vuodelta 2021.³⁴

Taulukko 9. Lääkärien henkilöstömittoitus koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, (THL)

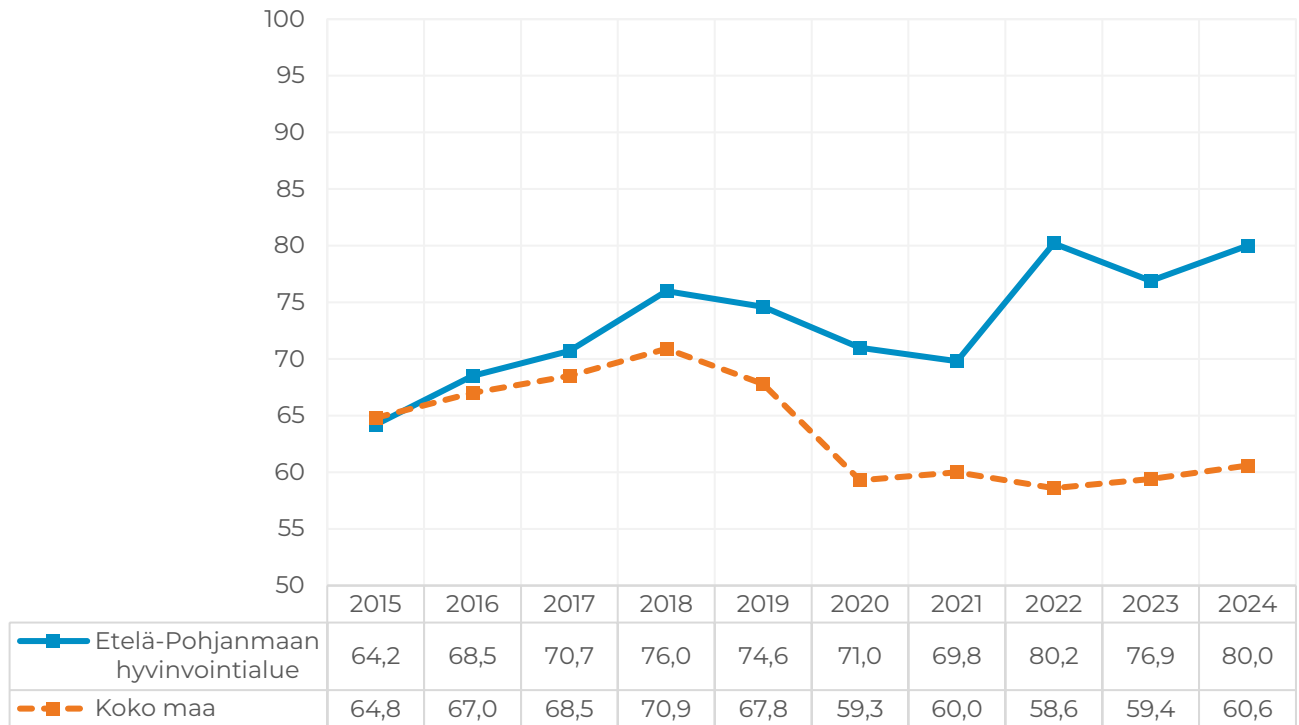
Lääkärien henkilöstömittoitus kouluterveydenhuollossa, oppilasta / lääkärien henkilötyövuosi				
	2015	2017	2019	2021
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	5 415	4 095	4 154	4 646
Koko maa	3 306	3 356	3 371	3 529
Lääkärien henkilöstömittoitus opiskeluterveydenhuollossa, oppilasta / lääkärien henkilötyövuosi				
	2015	2017	2019	2021
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	4 584	3 516	3 681	3 808
Koko maa	3 434	3 520	4 012	3 674

³³ Lipas.fi – Suomen liikuntapaikat, ulkoilureitit ja virkistysalueet (2023)

³⁴ THL, TEAviisari

Laajojen terveystarkastusten peittävyys 4-vuotiailla (80,0 %) oli vuonna 2024 selvästi koko maan tasoa parempi (60,6 %) ja osuus on myös kasvanut nopeammin.^{19, 32}

Lastenneuvolan laajojen terveystarkastusten peittävyys 4-vuotiailla, %-osuus

Kuva 24. Lastenneuvolan laajen terveystarkastusten peittävyys 4-vuotiailla (%), (THL)

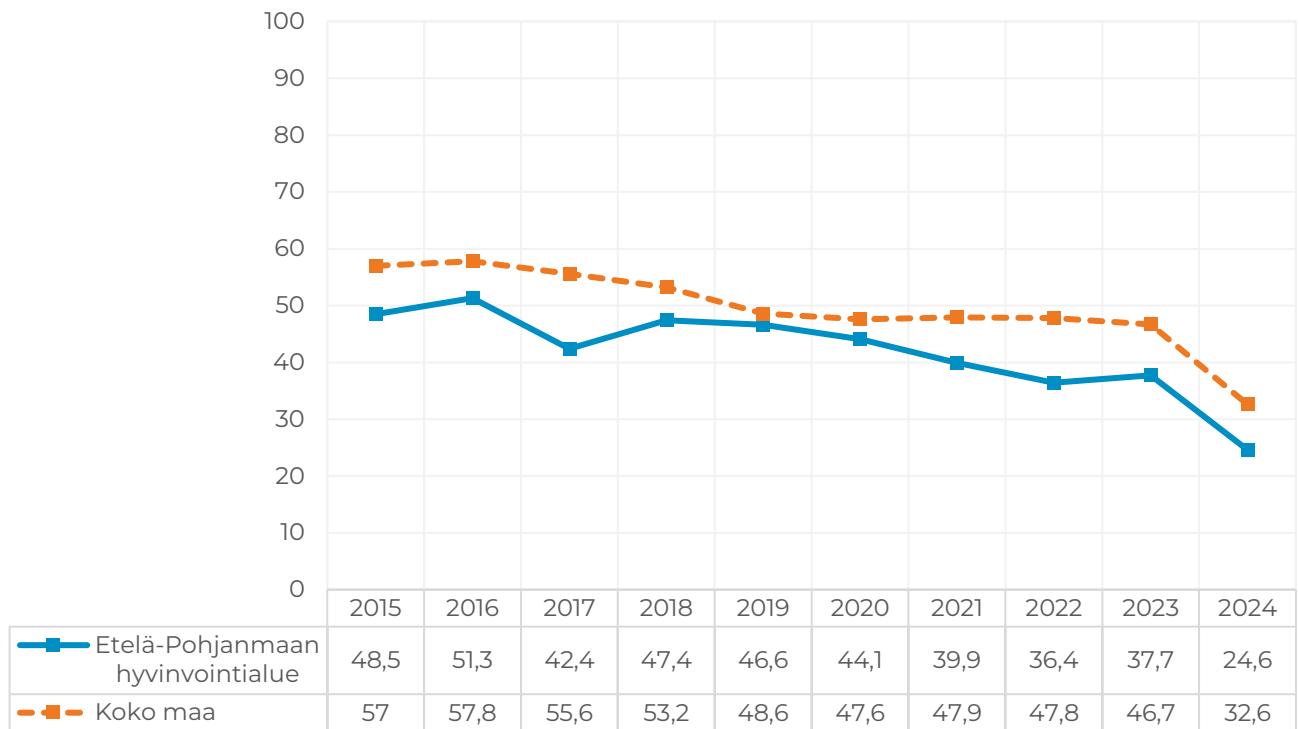
Laajaan terveystarkastukseen sisältyi opettajan kirjallinen arvio 72 %:ssa (2023) hyvinvointialueen peruskouluista (koko maa 66 %).³³ Raskaudenkeskeytyksiä tehdään Etelä-Pohjanmaalla 6,9 per tuhat 15–24-vuotias nainen, joka on koko maan keskiarvoa (9,3) vähemmän.^{32, 35} Papilloomavirus- eli HPV-rokotuskattavuus oli vuonna 2025 Etelä-Pohjanmaalla 5 %-yksikköä alhaisempi kuin koko maassa (Etelä-Pohjanmaa 50,3 ja koko maa 55,3 %).³⁶

Äitiysneuvolan määräaikaisten terveystarkastusten peittävyys on selvästi koko maan tasoa alhaisempi. Vuonna 2024 asetuksen mukaiset määräaikaisten terveystarkastukset oli toteutunut 24,6 %:lla äitiysneuvolan asiakkaista (koko maa 32,6 %). Terveystarkastusten peittävyys on ollut laskussa Etelä-Pohjanmaalla ja koko maassa.¹⁹

³⁵ THL, Raskaudenkeskeyttämisrekisteri

³⁶ THL -Rokotusrekisteri, Tilastokeskus - Väestörakenne

Äitiysneuvolan määräaikaisten terveystarkastusten peittävyys (%)

Kuva 25. Äitiysneuvolan määräaikaisten terveystarkastusten peittävyys (%), (THL)

Kouluista 22 %:ssa oppilaalle on varattu yli 25 minuuttia kouluruuan syömiseen. Osuus on yhtä suuri myös koko maassa.³⁷ Etelä-Pohjanmaalla nuorisotyöhön kohdistettu henkilötyövuosimäärä on aiemmin ollut koko maata vähäisempi, mutta on vuonna 2024 jo koko maan keskiarvon yläpuolelle. Kaikissa Etelä-Pohjanmaan kunnissa on saatavilla myös avoin ja pienryhmätoimintaa sekä etsivä nuorisotyö.³⁸ Seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille on tarjolla runsaasti liikkumisryhmiä, eikä Etelä-Pohjanmaan tilanne poikkea koko maan tasosta.³⁴

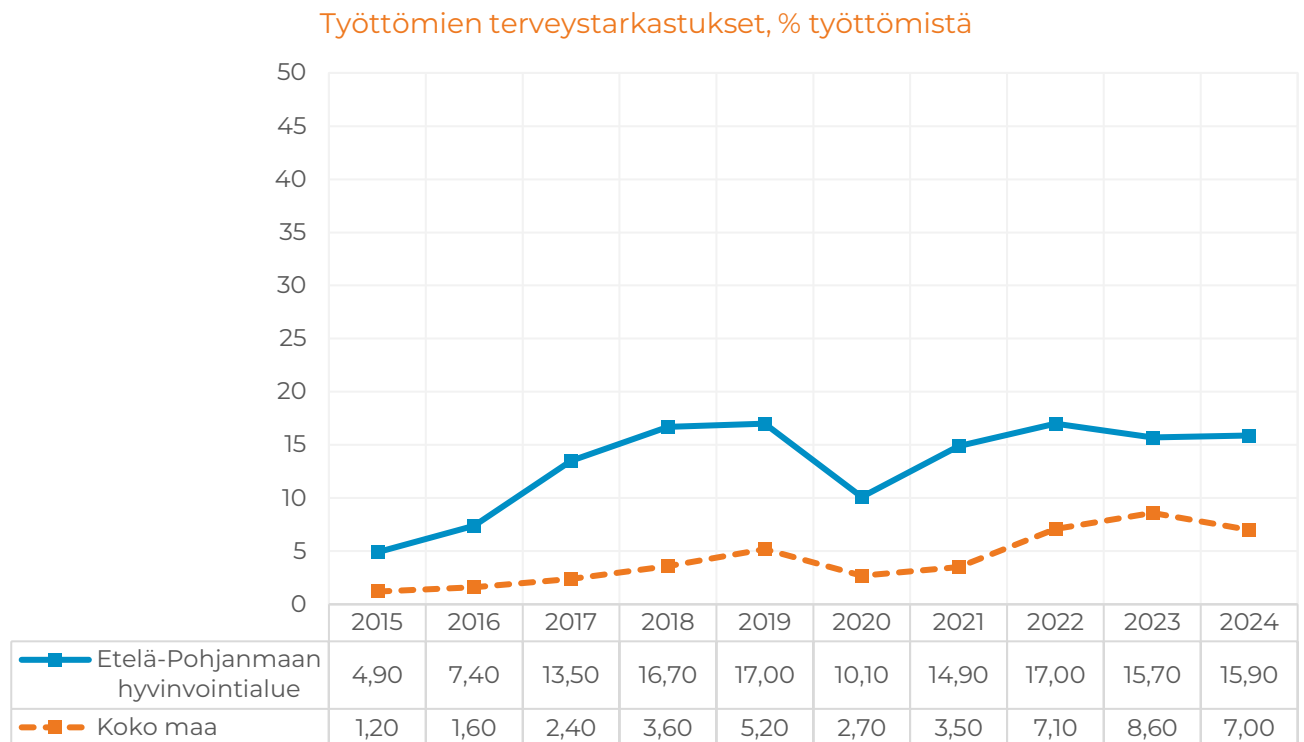
Aikuisväestö

Työttömien terveystarkastukset toteutuvat selvästi paremmin kuin koko maassa keskimäärin, ja niiden osuus on kasvanut nopeammin. Vuonna 2024 terveystarkastus tehtiin 15,9 %:lle 18–64-vuotiaista työttömistä, kun koko maan vastaava osuus oli 7,0 %.^{19, 39}

³⁷ THL, Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen peruskouluissa -tiedonkeruu

³⁸ Aluehallintovirasto, OKM – Suomen nuorisotyön tilastot

³⁹ TEM

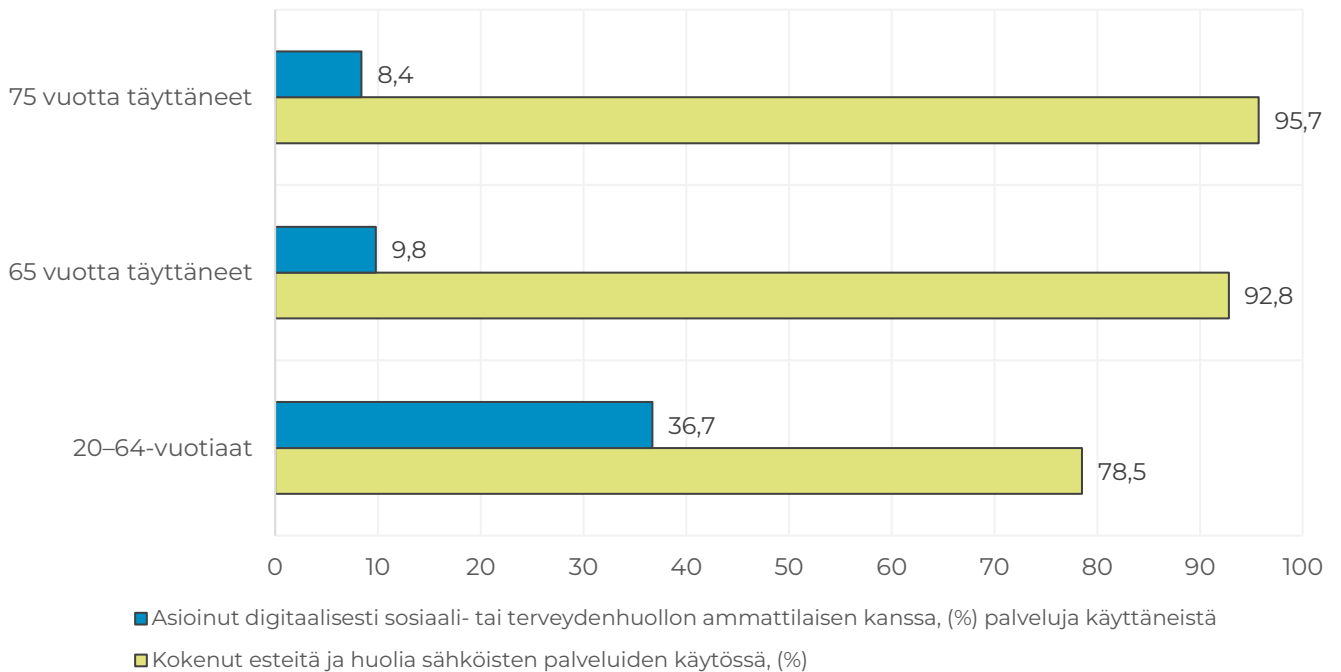

Kuva 26. Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä, (THL, TEM)

Samaan aikaan 27,1 % työikäisistä koki saaneensa lääkärin vastaanottopalveluita riittämättömästi, kun koko maan osuus oli 24,8 %. Lääkärin vastaanottopalveluita koki saaneensa riittämättömästi Etelä-Pohjanmaalla joka viides ja koko maassa joka neljäs ikäihminen.²¹

Digitaalisten sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttö työikäisten keskuudessa on hyvinvointialueiden vertailussa vähäisintä. Työikäisistä vain 36,7 % käytti digitaalisia asiointipalveluita, kun koko maan keskiarvo oli 52,7 %. Naiset hyödyntävät digitaalisia palveluita miehiä useammin. Myös ikäihmisillä digitaalisten palveluiden käyttö on meillä vähäisintä. Ikäihmisistä 9,8 % käytti digitaalisia asiointipalveluita, kun koko maan keskiarvo oli 17,9 %. Ikäihmisistä peräti 92,8 % ikäihmisistä ovat kokeneet esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä. Osuus on Etelä-Pohjanmaalla ollut koko maan keskiarvoa korkeampi. Iän myötä osuus edelleen kasvaa ja 75-vuotta täyttäneillä osuus oli jo 95,7 %.²¹

Digitaalisten palveluiden käyttö ja esteet, Etelä-Pohjanmaa 2024

Kuva 27. Digitaalisten palveluiden käyttö ja esteet Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2024, (THL)

Etelä-Pohjanmaalla kunnat järjestävät tai tukevat taloudellisesti kulttuurin osallistumisen kynnystä madaltavaa vertaistoimintaa koko maan keskiarvoa enemmän.⁴⁰

Työttömille, opiskelun ulkopuolella oleville nuorille ja painonhallintaa tarvitseville järjestettäviä liikuntaryhmiä näyttäisi Etelä-Pohjanmaalla olevan tarjolla vähemmän kuin koko maassa keskimäärin³⁴

⁴⁰ THL, Kulttuuri kunnan toiminnassa -tiedonkeruu, TEAvisari